

Handelshøyskolen BI i Oslo

MAN 23331

Ledelse; makt og mening - prosjektoppgave

Prosjektoppgave

- Is there anybody alive out there?

Navn: Sofia Hedman Falchenberg

Utlevering: 10.01.2018 09.00

Innlevering: 14.06.2018 12.00

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	1
1.1 Valg av tema	1
1.2 Valg av person	1
2 Kongstanken – innledende teoripresentasjon	2
2.1 Kongsemnerne	2
2.2 Kongstanken som teoretisk utgangspunkt for lederanalyse	3
3 Bruce Springsteen – biografi.....	5
3.1 Growin’ up	5
3.2 Bohemliv.....	8
3.3 Gjennombrudd	9
4 Problemstilling.....	10
5 Metode – Hermeneutisk analyse	10
5.1 Positivismedebatten.....	10
5.2 Hermeneutisk analyse	13
5.2.1 Objektiviserende Hermeneutikk	13
5.2.2 Aletisk Hermeneutikk	14
5.2.3 Den hermeneutiske prosess	14
5.3 Min forforståelse	15
5.4 Kilder.....	16
5.5 Kildekritikk.....	16
6 Analyse	18
6.1 Teorigjennomgåelse U1 – Er Springsteen indrestyrt?	18
6.1.1 Kierkegaard – subjektiv refleksjon	18
6.1.2 Kierkegaard – valg	20
6.1.3 Kritikk av teori	21
6.2 Drøftelse U1 – Er Springsteen indrestyrt?	21
6.2.1 Springsteen sett med Kierkegaard (veien mot subjektiv eksistens).....	22
Springsteen som bryter med «spissborgertilværelsen»	22
Springsteen som «estetikeren»	23
Springsteen som «Ironikeren»	23
Springsteen som «Etikeren».....	25

<i>Springsteen som «Humoristen»</i>	26
6.2.2 <i>Delkonklusjon U1</i>	27
6.3 Teorigjennomgåelse U2 – Handler Springsteen i tråd med sitt indre vesen?	28
6.3.1 <i>Nietzsche – å bli den du er</i>	28
6.3.2 <i>Nietzsche – vilje til makt og selvoverskridelse</i>	30
6.3.3 <i>Badaracco – Definerende øyeblikk</i>	31
6.3.4 <i>Kritikk av teori</i>	32
6.4 Drøftelse U2 – Handler Springsteen i tråd med sitt indre vesen ?	32
6.4.1 <i>Springsteen sett med Nietzsche</i>	33
6.4.2 <i>Springsteen sett med Badaracco (Definerende øyeblikk)</i>	36
6.4.3 <i>Delkonklusjon U2</i>	38
6.5 Teorigjennomgåelse U3 – Bidrar Springsteen til fellesskapet?	39
6.5.1 <i>Aristoteles etikk – en harmonimodell</i>	39
6.5.2 <i>Machiavellis realpolitikk som en anti-tese til Aristoteles harmonimodell</i>	41
6.5.3 <i>Kritikk av teori</i>	43
6.6 Drøftelse U3 – Bidrar Springsteen til fellesskapet?	43
6.6.1 <i>Springsteen sett med Aristoteles</i>	43
6.6.2 <i>Springsteen sett med Machiavelli</i>	45
6.6.3 <i>Springsteen som en syntese mellom to hovedperspektiv</i>	47
6.6.4 <i>Delkonklusjon U3</i>	48
7 Avsluttende drøftelse og konklusjon	49
8 Litteraturliste	51

1. Innledning

1.1 Valg av tema

Hva er den drivkraft som får enkelte ledere til å lykkes i å drive en virksomhet eller et prosjekt mot de virkelig store prestasjoner? De som starter fra ingenting og når helt til topps? Å lykkes stort avhenger helt sikkert av en lang rekke faktorer, ikke minst flaks. Men hva skiller den som lykkes fra den som ikke gjør det, gitt at grunnforutsetninger som talent, timing, hardt arbeide og stamina er tilstede? De er ofte visjonære, kompromissløse og overbevisende, men i en verden med hard konkurranse kreves det en drivkraft som går utenpå det å bare betrakte lederrollen som en livsstil. Første samling i Ledelse; makt og mening (LMM) handlet om personen som leder i et eksistensialistisk perspektiv, om bevissthet rundt valg og eget ståsted, selvforståelse, verdensforståelse og konstruksjonen av virkeligheten. Dette ble grundig eksemplifisert gjennom den kulturelle oppblomstring som fant sted i Kristiania under siste del av 1800-tallet og rundt sekelskiftet, hvor Ibsen ledet an til stor inspirasjon for blant annet Fritjof Nansen som i forbindelse med Ibsens død i 1906 sier; «*..Om jeg får bruke meg selv som eksempel, er det ingen overdrivelse å si at min karakter, slik den er, stort sett er Ibsens verk..*» (forelesning LMM, 2016). Kongstanken, som ble dannet som begrep av Ibsen, ble et gjennomgangstema gjennom hele programmet. Jeg mener at kongstanken er et interessant teoretisk utgangspunkt for å se nærmere på nettopp drivkraft knyttet til enestående prestasjoner.

1.2 Valg av person

Det er slående likheter mellom engasjementet som driver for eksempel utvikleren i garasjebedriften og det engasjementet som driver garasjebandet til å skape ny musikk. Det kan ligne på den type hengivenhet som er eksistensielt drevet og som er å finne hos mennesker med kreative yrker, hvor man lever og *er* sitt prosjekt. Men veien mot de virkelig store høyder er fortsatt lang. En lederskikkelse som har drevet seg selv og sin «organisasjon» til formidabel suksess, er Bruce Springsteen. Han startet med «to tomme hender» og har uten tvil hatt en drivkraft i seg som har

---

bragt suksess i over førti år. Han har til nå gitt ut 18 studioalbum, og er en av verdens mestselgende artister gjennom tidene.

En antagelse som er akseptert av de fleste ledelsesforskere, er at lederskap finner sted når et individ påvirker og koordinerer en gruppes aktiviteter mot å nå et felles mål. I følge Conger & Kanungo (1998) handler lederskap om relasjoner. Det forutsetter en eller flere følgere og en form for status eller maktrelasjon mellom dem, som gjør at følgerne aksepterer lederens forsøk på å påvirke (Conger & Kanungo, 1998). Dersom man legger dette til grunn, er det ikke noen tvil om at en artist som Springsteen utøver lederskap innenfor sitt virke på lik linje med ledere i andre virksomheter. Springsteen har dessuten vært ubestridt leder helt fra begynnelsen. Og det er ingen tvil om at bandets fremgang henger nøye sammen med hans lederskap. Å se på et lederskap i en utradisjonell kontekst, kan få det man søker å forstå til å tre tydeligere frem. Springsteen er leder i dobbelt forstand, både direkte og indirekte. Som leder for bandet sitt utøver han et direkte lederskap, men samtidig utøver han indirekte lederskap gjennom den innflytelse han har overfor sitt publikum. Han er et forbilde for mange. Spørsmålet er om han har satt seg fore å oppnå noe mer enn bare personlig suksess? Har han en kongstanke?

2 Kongstanken – innledende teoripresentasjon

2.1 Kongsemnerne

Kongstanken ble dannet som begrep i 1864 av Henrik Ibsen i stykket Kongsemnerne. En kongstanke er en idé av eksistensiell karakter. Den er *indrestyrt* og sterkt knyttet til den person som formulerer den. Den springer ut ifra og manifesterer personens verdier og erfaringer og den påkaller *handling* – det er noe som skal realiseres, et slags formål eller prosjekt. Kongstanken angår dessuten *fellesskapets interesser* (Steinar Bjartveit, forelesning august 2016).

Kongsemnerne er et historisk drama basert på Norges kongesagaer. Stykket utspiller seg i årene 1217-1240 og handler om maktkampen mellom Håkon Håkonsson og Hertug Skule. Kampen står om hvem som skal overta makten i Norge. Skule er den tidligere kongens bror. Han anser seg derfor berettiget til makten og hevder at Håkon bør tre tilbake. Håkon er de mektige birkebeinernes

---

kandidat til makten og er angivelig den tidligere kongens uekte sønn. Håkon har dessuten en idé om hva han vil utrette som konge av Norge – Harald Hårfagre samlet Norge til ett rike, Håkon skal samle det til ett folk; «*Ser i da ikke at Norges rige, således som Harald og Olaf rejste det, kun er at ligne med en kirke, som ikke har fått vigselen endnu?... Jeg skal bringe vigselen! Norge var et rige, det skal blive et folk*» (Ibsen, 2011 sid 118).

Kongstanken til Håkon er sentral i stykket, ikke bare fordi at den gir næring til Håkons ambisjoner, men også fordi den legitimerer Håkons krav på tronen. Håkons store tanke får Skule til å begynne å tvile på seg selv. Skules forbannelse er at han ser storheten i Håkons idé om sin kongsgjerning, samtidig som han innser at han selv ikke har noen tanke om hva han vil utrette med sitt lederskap. Det er Skule som skaper begrepet «kongstanke» når han under en av sine våkenetter sitter ensom med sine grublerier; «*Kan en mand tage Guds kaldelse fra en anden, således som han kan tage våben og guld fra sin fældte fiende? Kan et kongsemne tage kongsgjeringen på sig, således som han kan tage kongskåben på?... Siden Håkon talte sin store kongstanke ud, ser jeg ingen anden tanke i verden, end den ene.*» (Ibsen, 2011:139). Skule sammenligner seg med en ufruktbar kvinne. Han fortæres av tvil og tenker at dersom han bare fant noen som kunne tro på ham, så ville han være frelst. Han tilbyr hoffnarren, Jatgeir, Norges krone i arv hvis Jatgeir bare tror på ham fullt og helt og vil leve for hans livsverk. Jatgeir svarer; «*Tro på eder selv, da er I frelst.. ...En mand kan falde for en andens livsverk, men skal han blive ved å leve, så må han leve for sit eget*» (Ibsen, 2011:148).

2.2 Kongstanken som teoretisk utgangspunkt for lederanalyse

Hvordan kan et 150 år gammelt stykke om en maktkamp som fant sted på 1200-tallet være relevant i en analyse av et lederskap i dag?

Noe av det som gjør Ibsen tidløs, er hans evne til å ta fatt i det menneskelige og løfte frem essensen i karakterenes beveggrunner. Tidene forandres, men ikke menneskene. Ibsen blir beskrevet som en avsløringskunstner. Han lar makt- og handlingsmennesker avsløre seg selv i sine stykker. Gjennom dialogen avdekkes skjulte maktrelasjoner litt etter litt (Kittang, 2002). Ledelse handler nettopp om

---

---

makt og relasjoner mellom mennesker og er det samme i dag som for 150 år siden. Et annet særtrekk ved Ibsens diktning er viljen til selvoverskridelse. Hos Ibsen kommer den til uttrykk gjennom begrep som «kraft» og «mot» og gjennom en forestilling om at det finnes noe som er bedre, høyere enn det liv vi lever (Kittang, 2002). Åpningsreplikken i Ibsens første dramatiske verk, «Catilina» fanger essensen i det som kom til å karakterisere mange av Ibsens helter; «*Jeg må! jeg må; så byder meg en stemme i sjælens dyb*». Hovedpersonene i Ibsens verk er ofte styrt av et kall av eksistensiell karakter. Håkon Håkonsson er også drevet av et kall, hans kongstanke. Kongstanken er interessant som teoretisk perspektiv fordi den retter søkelyset mot forholdet mellom lederrollen og lederen som person. Kongstanken løfter frem lederoppdraget som noe langt større enn en passiv rolle formulert av omgivelsene. Til tross for at Skule har vist seg som en dugelig og solid leder, mister han legitimitet som leder sammenlignet med Håkon fordi Håkon har en idé om hva han skal med sitt lederskap. Når det går opp for Skule at han selv ikke vil annet enn makt for maktens egen skyld, begynner han å tvile på seg selv. Kongstanken forutsetter at den som trer inn i lederrollen har en helhetsforståelse og en klar bevissthet om eget ståsted og om hva som skal oppnås. Dette gir lederen troverdighet og legitimitet, noe som er like nødvendig i dag som til alle tider for den som ønsker å utrette noe. I en tid som dyrker individet og narsissisme minner kongstanken oss på at makt bør tjene et høyere formål.

Kongstanken er forankret i et eksistensialistisk ståsted. Man kan ikke arve eller kjøpe en kongstanke. Den er dypt personlig og kan bare unnfanges gjennom subjektiv refleksjon – det vil si tanker og idéer basert på egne verdier, overbevisninger og erfaringer. Ibsen levde omtrent samtidig som Friedrich Nietzsche og Søren Kierkegaard. Begge er eksistensialistiske tenkere og blir derfor et naturlig teoretisk utgangspunkt for oppgaven. Kongstanken forutsetter dessuten at det er noe som skal realiseres. Den krever handling. Handling og valg er sentralt både i Kierkegaard og Nietzsches tenkning. Våre egne handlinger former oss som mennesker. Joseph Badaracco, beskriver det han kaller ”definerende øyeblikk” (Defining Moments). Badaraccos begrep ”definerende øyeblikk” er vesentlig i denne sammenhengen fordi det belyser hvordan enkelte valg, i kraft av seg selv, definerer og former oss som mennesker. Aristoteles var

---

også opptatt av handlinger og av fellesskapets beste. Aristoteles harmonisyn og Machiavellis realpolitiske perspektiv, vil tjene som teoretiske modeller for det som berører fellesskapets interesse i kongstanken. Disse perspektiv vil bli utdypet videre i den teoretiske gjennomgåelse i oppgaven.

3 Bruce Springsteen – biografi

3.1 *Growin' up*

I hid in the clouded wrath of the crowd but when they said Sit down I stood up

(*Growin' up* – Greetings from Asbury park 1973)

Bruce Springsteen (født 23. september 1949) vokste opp i Freehold, New Jersey i femti- og sekstiårene med irsk far, italiensk mor og to søstre. Familien er katolsk. Besteforeldrene og annen nær familie bodde i nærheten. De levde under enkle kår, på grensen til fattigdom. I sine yngste år bodde Bruce hos sine besteforeldre på farssiden. Han var mye sammen med bestefaren, som samlet ødelagte radioapparater, som han reparerte og solgte videre. Bestemoren var sterkt preget av tapet av en datter som døde i en bilulykke som barn. Bruce, hennes første barnebarn, ga livet hennes ny mening og hun var kjærlig, overbeskyttende og grenseløs. I hjemmet til besteforeldrene gjelder ikke vanlige regler for Bruce. Alt er lov - han spiser når og hva han vil, legger seg og står opp når det passer ham. Han er annerledes enn de andre barna i gaten. De erter ham når han sover til tre om ettermiddagen. Han elsker tryggheten og friheten som råder i bestemorens hus selv om han vet at det er feil. Da Bruce nådde skolealder, tok moren ham hjem og prøvde å gjeninnføre faste rutiner og regler. Bruce protesterte, ble trøblete og var i konstant opprør mot voksne, skolen og alle regler. Selv om de ikke bodde langt unna, var tiden i barneskolen preget av sorg og savn etter besteforeldrene. Han betraktet dem som sine egentlige foreldre. Opp til åttende klasse gikk han på katolsk skole, hvor fysisk og psykisk avstraffelse hørte til hverdagen. Han ble kalt Blinky på grunn av nervøse blunketics. Han var tynn og annerledes og ble mobbet av andre barn, slått og ydmyket.

Gjennom hele oppveksten hadde Springsteen et vanskelig forhold til faren, som var desillusjonert og bitter, alkoholisert og til tider psykisk syk. Bruce ble for det meste oversett av sin far, men beskriver hvordan han ofte ble tilkalt sent om

---

kvelden etter at faren hadde drukket sin daglige six-pack med øl alene i mørket på kjøkkenet. *«It was always then he wanted to see me, and it was always the same. A few moments of feigned parental concern for my well-being followed by the real deal: the hostility and raw anger toward his son, the only other man in the house. It was a shame. He loved me, but he couldn't stand me.»* (Springsteen, 2016:29). I sine yngste, mest formende år ble Bruce og faren begge oppdratt av bestemoren som gjennom grenseløshet og overbeskyttende kjærighet forårsaket ydmykende situasjoner som gjorde mer skade enn godt. Bruce Springsteen forklarer sin fars aversjon mot ham med at han så seg selv i Bruce, det han selv var under den harde overflaten – myk, følsom og sårbar. Bruce reflekterte hans eget indre vesen, som han foraktet. Springsteen forteller om et tilfelle da faren vier ham sjelden interesse og vil gi ham en leksjon i boksing hjemme i stuen. Gutten er smigret og glad for oppmerksomheten og ivrig etter å lære. Det gikk bra. Men så setter faren inn et par slag med åpen hånd i Bruce ansikt. Litt for hardt. *«It stung; I wasn't hurt, but a line had been crossed. I knew something was being communicated.... I sensed what was being said: I was an intruder, a stranger, a competitor in our home and a fearful disappointment. My heart broke, and I crumpled. He walked away in disgust.»* (Springsteen, 2016:28).

Om den irske delen av familien representerte en mørk og dyster side, så var den italienske familien livskraft og glede. Moren jobbet som advokatsekretær. Springsteen beskriver henne som stolt og pliktoppfyllende, like sterk i sin katolske tro som i sin overbevisning om at hennes bidrag til samfunnet var viktig og betydningsfullt. Gjennom tenårene, når faren var som aller verst, var det hun som holdt familien sammen med viljestyrke. Hans mor elsket musikk og helt fra Bruce var liten, ble han brukt som dansepartner når moren og hennes søstre svingte seg til Topp 40 listene på radioen. Bruce oppdager etterhvert at jenter liker gutter som kan danse. Med bakgrunn som dansepartner for moren og tantene hjemme på kjøkkenet gjennom oppveksten, øvde han foran speilet og bød jentene opp til dans på lokalene. Han gjorde suksess og vant for første gang respekt hos sine jevnaldrende.

Springsteenfamilien hadde lite penger, men bensin kostet ikke mye og bilturer ble helgefornøyelser og avbrekk fra hverdagen. Turer til kysten hvor Bruce og søsteren, Virginia, tar kveldsbad i sjøen. Bilturer til den lokale iskremkiosken

---

varme mørke sommerkvelder. Musikken fra radioen, veien, landskapet som passerer utenfor vinduet og følelsen av å være på vei bort eller mot noe. Musikk blir tidlig en tilflukt for Bruce, som opplever voksenverden som hard, falsk og uvennlig og et sted hvor mennesker slaver, blir såret, slått ned og beseiret (Springsteen, 2016). I musikken derimot, er det rom for drømmer, lengsel og håp. Han lytter til musikken som blir spilt på radioen. Sangere med stemmer som formidler glede og sorg på samme tid treffer noe i Bruce. Plater som rommer hverdagens sorger og gleder; «*This music was filled with deep longing, a casually transcendent spirit, mature resignation and . . . hope . . . hope for that girl, that moment, that place, that night when everything changes, life reveals itself to you, and you, in turn, are revealed.*» (Springsteen, 2016:45). Musikken blir et slags magisk fristed, hvor alt er mulig. Og når The Beatles sveiper inn over Amerika fra den andre siden av Atlanteren i 1964, blir Bruce ekstatiske. Han er 14 år og innser at han ikke bare vil se, høre eller møte The Beatles. Han vil VÆRE The Beatles (Springsteen, 2016).

Med hjelp fra moren får han småjobber og sparer nok penger til den rimeligste gitaren i en lokal diversebutikk. Han har ikke peiling på hvordan man spiller på den, men lærer seg noen grunnakkorder og hvordan man stemmer gitaren av en fetter som har tatt gitarleksjoner. Han øver på gitaren hvert ledige minutt. Han finner etter hvert noen jevnaldrende gutter som spiller instrumenter og stifter sitt første band. Springsteen er femten år og fra nå av dreier seg alt om musikk og alt han bruker av penger, tjener han ihop selv.

Han blir sparket ut av sitt første band fordi han har for dårlig utstyr. Etterhvert finner han nye musikere og stifter The Castilles. Han prøver og feiler og lærer, prøver og feiler igjen og lærer enda mer. The Castilles blir etterhvert et populært band, som spiller på lokalene i området. Da Bruce er i de senere tenårene, blir The Castilles oppløst. Bruce og noen venner stifter The Steel Mill.

I 1969 flyttet foreldrene med lillesøsteren Pam fra Freehold NJ til California. Bruce på 19, og søsteren Virginia på 17, som akkurat har fått sitt første barn, valgte å bli igjen i New Jersey.

3.2 Bohemliv

Well I'm all alone, I'm on my own and I can't go home

(Tenth Avenue Freeze Out – Born to Run, 1975)

Bruce har ingen plan B. Han satser absolutt alt på å leve av musikk. Han og hans band lever et bohemliv fra hånd til munn uten fast bopel. De lever av det de tjener på å spille på barer og klubber ved kysten av New Jersey. De har ikke noe annet sted å bo enn i en kompis surfebrettverksted, hvor de sover på madrasser blant glassfiberstøv. Steel Mill får etter hvert ord på seg som et av de beste bandene i New Jersey. De holder egne konserter i New Jersey og nabostaten Richmond, hvor de trekker noen tusen tilskuere. Men de risikerer å bli overeksponerte dersom de holder konserter de samme stedene oftere enn hver tredje måned. Samtidig hadde de vokst seg for store for klubbene; «*We'd become too big for the bars, too small for the big times, so we became a strange victim of our own local success.*» (Springsteen, 2016:122). De finner ut at de trenger et større publikum og pakker to biler og kjører tre dager i strekk over kontinentet til California for å satse der. De har hverken tid eller råd til å overnatte langs veien og må kjøre på skift for å rekke ett par spillejobber de hadde sikret på forhånd. Bruce selv hadde ikke lappen og måtte sitte i en bil med minst to sjåfører, men endte etter et stopp langs veien opp alene med én sjåfør og måtte lære å kjøre på vei til California. Et halvt år senere drar bandet hjemover igjen uten å ha lykkes noe særlig. For Springsteen var likevel ikke reisen forgjeves. Han høstet nye erfaringer som han tenker over under den tre dager lange hjemreisen. De er gode, men de trenger å bli mye bedre om de skal lykkes. Det er han som lager musikken de spiller, han leder bandet, tar alt ansvar og er drivkraften; «*I might aswell assume the power*» (Springsteen, 2016:149). Han oppløser bandet og starter et nytt band – *hans* band og *hans* navn på plakatene. Han vil unngå unødvendige diskusjoner og kompromisser. De lykkes ikke i å ride på populariteten til Steel Mill men må starte forfra igjen. De finner en bar uten gjester i Asbury Park og inngår en avtale med eieren om å spille gratis mot at de kan ta en dollar i døren av de besøkende. De stiller også som vilkår at de selv bestemmer hva slags musikk de skal spille. Etterhvert trekker de hundrefemti gjester tre kvelder i uken og tjener nok til livets opphold. Men gjennombruddet lar vente på seg.

Springsteen gjør et nytt forsøk i California, men må gi opp. Det er 1972. Han er oppgitt og tenker enda en gang over sin situasjon; «*My voice was never going to win any prizes. My guitar accompaniment on acoustic was rudimentary, so that left the songs*» (Springsteen, 2016:166). Inspirert av Bob Dylan bestemmer han seg nå for å legge alt han har i låtskrivingen. Han vil være en stemme som reflekterer hans verdenen. Hans tekster skal formidle en historie. Han begynner å jobbe med nye sanger, som senere kommer til å utgjøre stammen i hans første album, «Greetings from Asbury Park».

3.3 Gjennombrudd

*Will you walk with me out on the wire?
'Cause baby I'm just a scared and lonely rider, but I gotta know how it feels*
(Born to Run – Born to Run, 1975)

Tilbake fra California ringer han Mike Appel, en kontakt han har fått i musikkbransjen og som han har møtt en gang tidligere. Han spiller de nye sangene for Mike, som blir entusiastisk. Springsteen liker Mike som blir hans representant. De er begge innforstått med at ambisjonen ikke bare er å lage et par fremgangsrike plater og noen hits, men virkelig å sette spor; «*We were aiming for impact, for influence, for the top rung of what recording artists are capable of achieving.*» (Springsteen, 2016:169). Mike sørger etter hvert for at Springsteen får audition hos John Hammond, den legendariske produsenten ved Columbia Records, som hadde signert kontrakter med blant annet Dylan, Aretha Franklin og Billie Holiday. Etter noen sanger og en prøvespilling på en klubb, fikk Springsteen kontrakt med Columbia Records om å lage tre plater; «*After the years of waiting, of struggling towards that something I thought might never happen, it had happened*» (Springsteen, 2016:172).

”Greetings from Asbury Park” kommer ut i januar 1973 og får gode kritikker, men blir ikke noen kjempesuksess. «The Wild, the Innocent & the E Street Shuffle», følger i september samme år. Fortsatt ikke noe gjennombrudd, men gode kritikker. I august 1975 kommer Born to Run ut. Springsteen kommer på omslaget til Time Magazine og Newsweek i én og samme uke. Bruce Springsteen & the E-Street band har fått sitt store gjennombrudd. I drøftelsen kommer jeg tilbake til Springsteens liv og lederskap senere i livet.

4 Problemstilling

Oppgavens formål er å finne ut om Springsteen kan sies å ha, eller å ha hatt, en kongstanke. Underproblemstillingene er utledet fra de tre kriteriene som ligger til grunn for kongstanken. For det første kravet om en *indrestyrt* idé. For det andre at det er noe som skal realiseres, altså at idéen påkaller *handling*. For det tredje at den er større enn Springsteen selv, det vil si at den angår *felleskapet*. Lederrollen og lederen som person er så nært knyttet til hverandre at det ikke gir mening å skille mellom personen Springsteen og Springsteen som bandleder og artist. Underproblemstillingene er derfor formulert med utgangspunkt i Springsteen selv.

Hovedproblemstilling:

Har Bruce Springsteen en kongstanke?

Underproblemstilling 1:

Er Springsteen indrestyrt?

Underproblemstilling 2:

Handler Springsteen i tråd med sitt indre vesen?

Underproblemstilling 3:

Bidrar Springsteen til fellesskapet?

5 Metode – Hermeneutisk analyse

5.1 *Positivismedebatten*

Positivismedebatten handlet om hvorvidt det bare finnes en, eller om det finnes flere ulike typer vitenskap. De som hevder at det bare finnes en type vitenskap, hevder gjerne at den samme metoden kan benyttes uavhengig av objektet for forskingen (Krogh, 2003). Andre mener at det finnes minst to grunnleggende forskjellige vitenskapstyper fordi at ulike typer objekter, krever ulike metoder. Den italienske filosofen Vico (1668-1744) mente at viten om de ulike delene av

---

virkeligheten, den som ikke var skapt av oss (naturen) og den del som var skapt av oss (historien og kulturen), krevde ulike vitenskapelige fremgangsmåter. Skillet mellom naturvitenskap og historie var for Vico først og fremst bestemt ut fra objektet. Objektet bestemte metoden og det som er skapt av mennesket kan bare forstås ved at vi bruker vår skapende fantasi og vår innsikt i den menneskelige natur, mente Vico (Krogh, 2003:101).

Positivismedebatten oppstod i det 19. århundre ved at historievitenskap, eller *humaniora*, gjorde sitt inntog som fag ved universiteter rundt omkring i Europa. Det presset frem et behov for å legitimere historievitenskap som fag. (Krogh, 2003). Naturvitenskapen var modell for hva som var forskning og viten. Enten måtte historikerne begrunne at deres vitenskap var en form for naturvitenskap, eller så måtte de begrunne at det fantes en alternativ form for vitenskap. Forsøk på å tilpasse *humaniora* til naturvitenskapene går under samlebegrepet positivisme, som springer ut ifra det å forholde seg til det fakta, det gitte.

Johan Gustav Droysen (1808-1889) trakk opp et skille mellom naturvitenskap og *humaniora* gjennom å skille mellom det å *forklare* og *forstå*, forstå gjennom forskning. Liksom Vico trekker Droysen skillet i metode ut ifra det objekt som det forskes på (Krogh, 2003:107). Vi forstår noe når vi oppfatter det som resultat av en form for menneskelig virksomhet. Når det kommer til fysikk og kjemi eller planetens bane rundt solen så oppfatter vi ikke disse fenomen som uttrykk for noe, de kan derfor ikke forstås, bare forklare. Når det gjelder historien står vi på «innsiden» av en verden vi selv er en del av og kan relatere til. Når det gjelder fenomen i naturen så står vi på utsiden.

I 1960- og 70-årene pågikk det som blir kalt positivismestriden i Norge (Krogh, 2003:111). Den spilte en viktig rolle i norsk vitenskapsfilosofisk debatt fra midten av 1960-årene og gjaldt nå særlig forholdet mellom naturvitenskap og samfunnsvitenskap. Ingen så på seg selv som positivister, men de som ble beskyldt for å være det, var de som forsvarte idéen om at man i samfunnsvitenskap kunne henvise til lover som fullstendige årsaksforklaringer. Positivisme ble nå ofte oppfattet som synonymt med behaviorisme, det som kan observeres fra utsiden og beskrives av en ytre observatør, og til scientisme som hevder at bare vitenskapelig erkjennelse er erkjennelse (Krogh, 2003:113).

Positivismekritikernes vitenskapsfilosofiske oppfatninger bygde først og fremst på at mennesket er et vesen som tenker, føler og mener noe og som ikke kan gjøres til et vitenskapelig faktum som kan beskrives i form av naturvitenskapelige begreper. Positivismekritikerne trakk opp Vicos skille på en ny måte: Samfunnsvitenskap og humaniora er selv del av den virkelighet de utforsker, men det er ikke naturvitenskapen (Krogh, 2003:114). I Norge var det primært Arne Næss (1912-2009) og Hans Skjervheim (1923-1999) som ledet an i positivismestriden. I 1957 skrev Skjervheim artikkelen «Deltakar og tilskodar» hvor han ga sin versjon av det skillet som Vico og Droysen hadde trukket opp. Han lanserte en slags parallell til Droysens forskjell mellom det å forklare og forstå, men han skilte mellom det å være tilskuer og det å være deltaker. Ved å opptre bare som tilskuer gjør vi den andre til fakta. Dette kaller Skjervheim å objektivere. Hvis vi bygger en vitenskap på den innstillingen, vil vi gå glipp av forståelsen av at mennesker ikke bare er fakta, men tenkende, handlende og følende vesener. Heller ikke forskeren kan unngå å være et handlende og tenkende menneske blant andre mennesker (Krogh, 2003:115). Forskeren må vise de andre medlemmene i samfunnet at det han eller hun påstår er sant eller velbegrunnet. Omvendt må forskeren også forholde seg til oppfatningene til dem han eller hun forsker på. En vitenskap som forholder seg til oppfatningene som råder i det samfunn det forskes på, og som ikke bare godtar dem som fakta, kaller Skjervheim kritisk. Med dette bragte Skjerveheim kravet om selvrefleksjon til positivismekritikerne.

I 1960 fikk positivismedebatten et nytt perspektiv gjennom at filosofen Hans-Georg Gadamer (1900-2002) ga ut «Sannhet og Metode» hvor han legger frem sine perspektiv på hermeneutikk. Gadamer ble toneangivende for hermeneutikkens videre utvikling, men han skiller mellom hermeneutikk og metode. Han anser at hermeneutikk er noe mye mer generelt enn en metode for bestemt vitenskap. Han ser på det som en generell filosofisk teori om hva forståelse er og hva som skjer i og med oss, når vi forstår (Krogh, 2013:239). Gadamer ville vise at hermeneutikk og forståelse lå dypere enn metoden, uansett hvilken vitenskap det var snakk om (Krogh, 2014:241). Kritikerne har hevdet at Gadamer har et for primitivt begrep om metode når han hevder det. Gadamer mente videre at all forståelse er historisk og derfor må ha en forbindelse i tid for å

---

kunne forstås. All forståelse begynner med utgangspunkt i det vi allerede vet og har erfart – våre fordommer. Gjennom kritikk og korrigerende av våre egne fordommer kan vi skape en forbindelse til det som skal forstås. Det er den hermeneutiske sirkelen. (Krogh, 2003:246).

5.2 *Hermeneutisk analyse*

Hermeneutikk betyr fortolkningslære og har sine røtter i bibelanalyse og det humanistiske studiet av antikke klassikere i romantikken. Tolkning av klassiske tekster er utgangspunktet, men hermeneutikken ble etter hvert overført til tolking av tekster i alminnelighet, for så å omfatte det talte ord og til slutt også handlinger. Fra slutten av 1800-tallet og begynnelsen av 1900-tallet danner hermeneutikken en motpol mot positivismen. Det er to hovedretninger innen hermeneutikken, Objektiviserende hermeneutikk og Aletisk hermeneutikk.

5.2.1 *Objektiviserende Hermeneutikk*

Denne hermeneutikk bygger på ideen om at delene i en tekst, eller det som er formål for tolkning, bare kan forstås ut ifra helheten og at helheten bare kan forstås ut ifra delene, som i en sirkel. Sirkelen mellom del/helhet, er den objektiviserende hermeneutikkens sirkel. Videre baserer seg objektiviserende hermeneutikk på en polaritet, eller korrespondansetenkning, mellom subjekt og objekt. Subjektet eller forskeren, søker å forstå objektets, tekstens opprinnelige hensikt. Det vil si at man etterstreber en slags relativ objektivitet i forskningen. Betti, som er sentral innenfor den objektiviserende hermeneutikken satte opp fire hovedkriterier for hermeneutisk analyse. Den første, *Objektets hermeneutiske autonomi*, ser til den opprinnelige intensjonen med teksten. *Meningens koherens* ser etter en gjennomgående helhet av meninger som reflekteres i hver enkelt del i teksten. *Forståelsens aktualitet* viser til at forskeren tar med en del av sin kultur og forestillingsverden inn i tolkningen. Derfor besitter tolkningen alltid bare en relativ objektivitet, aldri en absolutt. *Den hermeneutiske meningskorrespondansen*, peker på at forskeren må etablere en slags resonans med objektet, en form for innlevelse i de mentale prosesser som kan ha ført til et gitt resultat. Dette er blitt kalt Verstehen og empati.

5.2.2 *Aletisk Hermeneutikk*

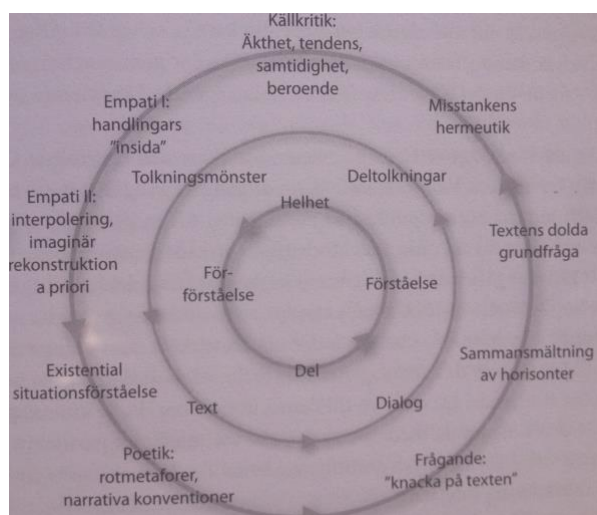
Aletisk kommer av gresk *aletheia* – avsløring. Den aletiske hermeneutikk er rettet mot en avslørendestruktur (Alvesson og Sköldberg 2008) og bryter med tanken om en korrespondanse mellom subjektiv tenking og objektiv virkelighet. Man ser etter noe som ligger skjult i tolkingsobjektet. Man bryter også med idéen om forståelse/forklaring. Forståelse er helt grunnleggende for vår eksistens og ikke noe eksepsjonelt. Vi er alle, allerede fra begynnelsen, del av en forestillingsverden som danner utgangspunkt for all videre forståelse. Det finnes ikke en objektiv virkelighet eller sannhet. Sannheten er heller ikke relativ. Derimot finnes det mange fasetter av virkeligheten og mange tolkinger hvor noen er bedre enn andre. I stedet for den hermeneutiske sirkelen del/helhet introduseres den aletiske hermeneutiske sirkel: forforståelse/forståelse hvor forforståelsen danner utgangspunkt for ny forståelse. Under aletisk hermeneutikk samles tre tilnærminger: Eksistensiell hermeneutikk, Poetisk hermeneutikk og Misstankens hermeneutikk. Det vesentlige for den eksistensielle hermeneutikk er den verden vi lever i og vår «væren i verden». Det handler om å finne tilbake til det utilslørte og essensielle i vår eksistens. Hvert individs livsverden er en horisont av meninger (Alvesson og Sköldberg, 2008). For å utvikle ny forståelse, kan vi gjennom empati sette oss inn i andres livsverdener. Ved å alternere mellom det å trenge inn i den andres verden og en tilbakekobling til vår egen. Vi får en «*sammensmelting av horisonter*» (Alvesson og Sköldberg, 2008).

Den poetiske hermeneutikk vektlegger språket og viser til at det skjulte danner et underliggende mønster av metaforer og narrativer. Rotmetaforer er metaforer som ligger under hele diskurser og setter derfor metaforbegrepet i en større sammenheng enn i semantikk og retorikk. Mistankens hermeneutikk refererer til det skjulte som fremstår som noe skammelig og fortrent. Med et distansert, skeptisk og kritisk blikk skal forskeren trenge forbi det illusoriske, gjerne mytologiserte og finne en fordekt eller skjult opprinnelse til et fenomen (Alvesson og Sköldberg, 2008).

5.2.3 *Den hermeneutiske prosess*

Alvesson och Sköldberg har i sin bok "Tolkning och Reflektion" kombinert den objektiverende sirkelen for del/helhet med den aletiske sirkelen for forforståelse/forståelse. Derved har de laget en rekonstruksjon av den innerste

hermeneutiske sirkelen. Med utgangspunkt i Ricoeur, har de dessuten lagt til en ytre sirkel med ni temaer for tolking, som er hentet fra både den objektiverende og den aletiske retningen (*se figur 1*). Ved å bruke elementer fra begge perspektivene vil man få flere vinklinger inn mot det som skal tolkes. Den innerste sirkel utgjør selve pulsen eller grunnrytmen i analyseprosessen. Prosessen foregår ved at man starter i et punkt. Ved å alternere mellom polene del/helhet og forforståelse/ forståelse, når man gradvis en dypere forståelse av teksten eller objektet som analyseres. Delene i teksten får en rikere mening i lys av tolkningsmønstrer. *Dialog* viser til at tolkningen skal foregå som en dialog, hvor tolkeren stiller spørsmål til teksten og lytter til svarene som teksten gir. Under prosessens gang formuleres stadig nye *Deltolkninger*. Den ytre sirkelen kan beskrives som en

Figur 1: Den Hermeneutiske prosessen.
(Alvesson og Sköldbberg, 2008:271)

verktøykasse. I

tolkningsprosessen kan en eller flere av de ni temaene i den ytre sirkelen benyttes som innfallsvinkel til å stimulere tolkningen, enten ved å kombinere temaer som harmoniserer med hverandre, eller ved å kombinere konkurrerende temaer for å skape spenning i tolkningen.

5.3 Min forforståelse

Enhver forståelse forutsetter en annen, forutgående forståelse mente Gadamer (Krogh, 2003:244). Vi starter aldri med blanke ark og mine fordommer vil påvirke min tolkning. Derfor er det viktig å redegjøre for egen forforståelse av den eller det som skal analyseres. Mitt utgangspunkt når det gjelder Springsteen er todelt i den forstand at jeg ikke kjenner ham som person, men jeg kjenner godt til hans musikk. Jeg hørte mye på Springsteen i oppveksten og har også vært på konserter med Springsteen & The E-Street Band. Jeg likte og liker fortsatt mye av hans musikk. Jeg har et inntrykk av Springsteen som en «helstøpt person», uten fakter

---

og med en genuin glede og engasjement for det han driver med. Samtidig fremstår han veldig privat. Jeg kan ikke huske å ha lest noe sladder om Springsteen i pressen eller sett bilder av ham blant andre kjendiser. Noen år tilbake så jeg en dokumentarfilm som handlet om hans arbeide. Han fremsto dedikert og seriøs, men jeg kan ikke vurdere hvor han eventuelt står i forhold til en kongstanke eller om han er eksistensialistisk drevet. Jeg ser heller ikke helt klart for meg hvordan han tjener fellesskapet. For å kunne svare på min problemstilling, vil det bli veldig viktig å forstå hvem han er som person og hva han står for. Etterhvert som jeg tolker kildene blir det viktig å huske på mitt utgangspunkt og være bevisst på hvordan det vil farge min videre forståelse.

5.4 Kilder

Høsten 2016 kom Springsteen ut med en selvbiografi. Boken er omfattende og fikk god mottakelse når den kom. Dagsavisens anmelder skrev 27. september 2016 om boken; «*Den er viktig, velskrevet, intenst åpenhjertig.. ..Springsteen tar med leseren inn i rom som hittil har vært lukket, og beskriver hva han tenker der*». Selvbiografien blir min hovedkilde. Jeg har også to dokumentarfilmer om Springsteen hvor han bidrar selv. De er på ca 90 minutter hver og tar for seg hans arbeide med to tidlige plater; «*Bruce Springsteen & the E Street Band – Wings for wheels – The making of Born to Run Documentary*», fra 2015 og «*The Promise: The making of Darkness on the Edge of Town*» fra 2010. Jeg vil også bruke hans tekster og musikk som kildemateriale. Jeg har sendt forespørsel til Springsteens management med intervju spørsmål, men jeg har i skrivende stund ikke mottatt noe svar.

5.5 Kildekritikk

Mye kan skje på veien fra virkeligheten slik den fortonet seg, til forskeren som analyserer et objekt via en kilde. Derfor er det viktig å forholde seg kritisk til kildene. Objektets hermeneutiske autonomi, dreier seg om intensjonen med teksten eller kilden (Alvesson og Sköldberg, 2008:221). Springsteens musikk kan i denne sammenheng betraktes som etterlevninger, siden de jo ikke er kilder som hadde til hensikt å gi informasjon om Springsteen selv. Disse er derfor mer nøytrale som kilder enn Springsteens selvbiografi og dokumentarfilmene som er fortellende kilder, og derfor filtrert gjennom avsenders intensjoner og

---

hukommelse. Alvesson og Sköldberg lister fire kriterier for kildekritikk; ekthet, tendens, samtidighetskritikk og avhengighet. Kildenes ekthet handler om hvorvidt den er forfalsket eller ekte. Jeg slår fast at min kilder er ekte, da de er allment ugitt og anerkjent. Tendens handler om i hvilken grad avsender bevisst eller ubevisst vinkler informasjonen. Springsteen kan ha en interesse av å gjenfortelle hendelser i sitt liv slik at det fremstiller ham på en spesiell måte. Det kan derfor være nyttig å balansere det bilde som gis i hans selvbiografi ved å oppsøke mer nøytrale kilder, eller kilder med motsatt tendens. Samtidighetskritikk handler om avstand til hendelsen i tid og rom. Selvbiografien er bare to år gammel, så den er relativt fersk, men det er en biografi som beskriver hendelser som ligger langt tilbake i tid og kan derfor ubevisst være fordreid ved at han husker ting feil. Avhengighet gjelder hvor mange ledd informasjonen har passert igjennom. Selvbiografien er en førstehåndkilde, siden Springsteen har skrevet den selv. Det samme gjelder intervjuene i dokumentarene. Når det gjelder dokumentarene så er det viktig å være bevisst på at avsender har en intensjon med stoffet og en vinkling av innholdet. Springsteen og hans bandmedlemmer medvirker ikke bare gjennom opptak fra konserter og studio, men også gjennom intervjuer. Det er grunn til å tro at Springsteen har hatt mulighet til å påvirke hva det blir spurt om og hvordan det blir klippet sammen til slutt. Dokumentarene er likevel et godt komplement til de andre kildene ved at de viser faktiske opptak fra konserter og studio, og fordi at mennesker i Springsteens nærhet, slik som hans kone, hans bandmedlemmer og hans manager også blir intervjuet.

Med hensyn på kilder så er oppgavens svakhet at hans selvbiografi er min hovedkilde, og jeg har liten tilgang på materiale med motsatt tendens. Hans eget ord blir derved tillagt stor vekt. Samtidig er problemstillingen for oppgaven eksistensialistisk drevet, noe som i stor grad forutsetter Springsteens subjektive fortelling om seg selv og sitt liv. Selv om jeg må være bevisst på at han kan ha en agenda med sin biografi, så er den likevel min viktigste kilde, dels fordi at den er så omfattende og dels nettopp fordi at det er en førstehåndskilde.

---

6 Analyse

De tre underproblemstillingene danner strukturen for teorigjennomgangen og analysen. Jeg utgår fra Alvesson og Sköldbbergs hermeneutiske sirkel når jeg skal tolke teksten. Jeg vil hente inspirasjon til tolkningen ved å se til den ytre ringen i sirkelen og benytte forskjellige hermeneutiske temaer for å belyse underproblemstillingene. Dette vil bidra til å gi analysen bredde. Jeg vil innlede hver underproblemstilling med en teorigjennomgang og deretter drøfte teorien opp mot kildeteksten gjennom hermeneutisk analyse.

6.1 Teorigjennomgåelse U1 – Er Springsteen indrestyrt?

Jeg har valgt å bruke Søren Kierkegaards eksistensfilosofi som hovedteori for å besvare underproblemstilling en. Det eksistensialistiske perspektivet setter søkelyset på menneskets grunnleggende frihet til å velge og på kontrasten mellom vår eksistens meningsløshet og det å leve et meningsfullt liv. Søren Kierkegaard (1813-1855) blir ofte omtalt som eksistensfilosofiens far, selv om han selv aldri kalte seg eksistensialist. Han vokste opp i en velstående dansk familie uten mor, men med en religiøs far som drilllet ham i argumentasjonens kunst.

6.1.1 Kierkegaard – subjektiv refleksjon

Kierkegaard utdannet seg, etter et litt utsvevende liv, til prest i København. Gjennom sitt alias, Climacus, opponerte han mot Hegel som under senromantikken fikk gjennomslag med sin spekulative filosofi og dens logiske system for forklaring av menneskelivet. Han opponerte også mot Grundtvigs forsøk på å forankre kristendommen i historiske røtter for derigjennom å bevise og begrunne kristen tro som en slags objektiv sannhet (Thielst, 1994). Ifølge Kierkegaard finnes det ikke noe tilværelsens system som det Hegel beskriver. Vi lever livet subjektivt og kan ikke annet. Kristendommen er rasjonelt sett ubegripelig. Dens sannhet hører ikke til den slags som kan eller skal bevises, mente Kierkegaard (1994). Gud kan ikke gripes objektivt, derfor må man tro, sier Kirkegaard (Thielst, 1994). Dette subjektive forholdet til kristendom korrelerer med hvordan enkeltmennesket bør forholde seg til egen eksistens: Kierkegaard (1994) beskriver hvordan refleksjon kan gå i to retninger. Den kan gå innover i en selv, den *subjektive* refleksjon, og den kan gå ut av en selv, den *objektive* refleksjon. Den første retningen fyller det reflekterende individ med innhold

---

gjennom tilegnelse av subjektiv sannhet, altså tilegnelse av innsikt gjennom refleksjon som springer ut ifra en selv, ut ifra et ønske om å bli et bestemt type menneske. Den andre retningen fjerner innhold fra det reflekterende subjektet og lar objektive sannheter tre frem uten forstyrrelser. Den objektive refleksjon knytter seg for eksempel til abstrakt tenking, matematikk, historisk viten og lignende og fører alltid bort fra subjektet (Kierkegaard 1994). Den objektive refleksjon er analytisk og likegyldig. Å leve objektivt innebærer, ifølge Kierkegaard, å leve uten å ta stilling til de store spørsmålene i livet. Å eksistere innebærer å ta valg i kraft av viljesyringer, snarere enn i kraft av rasjonelle slutninger. Den subjektive refleksjon innebærer å ta standpunkt. *”Veien er at blive subjektiv, i Sandhet å bli subjekt”* (Kierkegaard, 1994:113). Vår eksistens er begrenset i tid, derfor må vi før eller siden ta et valg – vi må gi plass til det reflekterende subjekt ved å la den objektive refleksjonen vike. Eksistens dreier seg om å være tilstede i sitt eget liv og leve det subjektivt ved å ta stilling til spørsmål av eksistensiell og religiøs karakter.

Men det å være subjektiv er ikke lett. Vi tar det for gitt og det synes ubetydelig, men det er presis det motsatte: *«Man troer i Almindelighet at det at være subjektiv er ingen Kunst.. ..det var jo den mest resignerede af alle Opgaver i Livet. Ganske vist; men allerede af den Grund er den saare svær, ja den sværeste af Alle, netop fordi ethvert Menneske har en stærk naturlig Lyst og Drift til at blive Andet og Mere»* (Kierkegaard, 1994:112). Subjektivitet er noe som må tilstrebes, men i stedet søker vi bevisst eller ubevisst å unngå det subjektive. Det forbindes ofte med svakhet – det tilfeldige, eller noe som er selvisk. De fleste føler dessuten en trang til å passe inn og velger konformitet. Samtidig så er de som vi opphøyer og beundrer – slik som artister og kunstnere, nettopp subjektive i sin væren.

Lidenskap er for Kierkegaard den høyeste grad av subjektivitet, og troen er subjektivitetens høyeste lidenskap. Kierkegaard beskriver menneskets utvikling mot en meningsfull eksistens gjennom faser: Den første fasen, når mennesket har beveget seg fra den søvngjengerlignende spissborgertilværelsen, kaller han for estetikerens. Estetikerens *«flykter fra verden og seg selv gjennom spennende opplevelser og muntert forbruk»* (Thielst, 1994:227). Estetikerens avløses av en overgangsfase som han kaller ironikerens. Ironikerens spekulerer over seg selv og livet, men klarer ikke å formulere seg gjennom annet enn ironiske tilnærmelser. Det sentrale ved ironikerens er at han er søkende. Sokrates, som Kierkegaard

---

beundret, var modell for den spørrende ironikeren (Thielst, 1994). Etter ironikeren kommer etikeren. Etikeren har tatt spranget inn i subjektiv sannhet. Han er bevisst sine egne tanker og lever i tråd med sitt indre vesen. Etter etikeren inntreer en ny overgangsfase, kalt humoristen. «*Humoristen forsøker å få sitt liv til å romme mer enn den etiske virkelighet umiddelbart byr på*» (Thielst, 1994:227). Humoristen søker en tro og livsdimensjon, som ligger utenfor den daglige virkelighet. Forskjellen mellom ironikeren og humoristen er at ironikeren på klossete vis er på vei inn i selvet, mens humoristen allerede er i selvet, men opplever en lengsel og et misforhold. Både humoristen og ironikeren dekker seg bak en munterhet, men ironien er negativ, spiss og kjærlighetsløs, mens humoren er positiv, overbærende og kjærlig. Humoristen forsøker en forsoning i smerten i spøkens form; «*Humoristen fatter det dypsindige, men i samme øyeblikk faller det ham inn at det nok ikke er umaken verd å ville innlate seg på å forklare det. Denne tilbakekallelsen er spøken.*» (Thielst, 1994:228). Neste fase kan bare oppnås gjennom enda et sprang – en lidenskap som ser bort fra sikkerheten i væren og viten, og som fører over i troen, «*Uden Risico ingen Tro*» (Kierkegaard, 1994:139). Humoristen er en overgangsskikkelse mellom etikeren og den religiøse, men humoristen er også en menneskeliggjøring av den søkende etikeren i utvikling og bevegelse. Humoristen tror, men ikke nok til å regne seg som troende. Å tro er ikke det samme som spissborgernes passive trosforhold. Heller ikke den fromme skyldtunge tro basert på vaneforholdet. Kierkegaard tar troen noen skritt videre til en aktiv, reflekterende og lidenskapelig tro hvor den troende veksler mellom tvil og religiøs innsikt (Thielst, 1994).

6.1.2 Kierkegaard – valg

Kierkegaard hevdet at tilværelsen først får betydning når den enkelte selv tar et valg som gir hans eller hennes liv retning. Mennesket må velge å gå den subjektive vei, for uansett hvor lite individet er i verdenshistorien, så er individets subjektive selv det største det kan bli.

Kierkegaard presiserer at mennesket må *velge seg selv*, til forskjell fra å *kjenne seg selv*. Sannhet for Kierkegaard knytter seg ikke bare til påstander og refleksjon, men også til væren. Derfor er handling viktig. Det hjelper ikke å bare gi sin tilslutning til for eksempel nestekjærlighetsbudskapet. Det er først når du handler i tråd med det at du erkjenner det og viser at du har forstått det. Fordi det påkaller

---

handling, ikke intellektuell tilslutning. Å leve i sannhet handler derfor om å leve i tråd med sitt indre vesen, sitt subjektive selv. For Kierkegaard er det ikke *hva* vi gjør som er viktig, men *hvorledes*. Å leve fullt og helt innebærer å ta valg som springer ut ifra vårt indre og å være inderlig og lidenskapelig tilstede.

Kierkegaard forklarer uroen knyttet til valg som angst. Angst oppstår i forbindelse med valg og er, ifølge Kierkegaard, fornemmelsen av frihet og frykten for å velge feil. Mennesket er alltid stilt ovenfor en uviss fremtid og må ta stilling til et sett med muligheter uten noen objektiv kjennskap til resultater og konsekvenser (Kierkegaard 1994). Alle mennesker må praktisk talt hvert eneste øyeblikk foreta valg. Dette er skremmende, siden mennesket verken har eller kan ha noen normer å velge ut ifra. Denne angsten er uunngåelig ifølge Kierkegaard (1994), fordi det å ikke velge, også er et valg. Det innebærer at vi overlater våre liv til andre mens vi selv blir værende i illusjonene og drømmene. Usikkerheten og nødvendigheten av å velge omfatter også religion. Da mennesker like lite kan forstå Guds eksistens som de kan begripe en mening med livet, må den enkelte aktivt velge å tro og utvikle sitt eget personlige forhold til Gud. Å tørre å ta valg er å overvinne seg selv. Ved ikke å velge, lar vi andre velge for oss, eller vi lar tilfeldighetene råde (Kierkegaard 1994). Vi blir passive tilskuere og passasjerer i våre egne liv og vår eksistens blir meningsløs.

6.1.3 *Kritikk av teori*

Overdreven fokus på det subjektive selv kan brikke over i selvopptatthet. Indrestyrte valg og det å bestandig lytte innover kan føre til at vi overser verden rundt oss og mister helheten vi er en del av. Ikke alle klarer å se sin eksistens i en større sammenheng (Bjartveit, Eikeset, Kjærstad, 2012).

6.2 *Drøftelse U1 – Er Springsteen indrestyrt?*

En grunnforutsetning for kongstanken er at den skal være av eksistensiell karakter. Det vil si at den er sterkt knyttet til den person som har idéen og at den springer ut ifra subjektiv refleksjon. Analyse av underproblemstilling en skal derfor i første omgang gi svar på om Springsteen er et indrestyrt menneske, videre hva slags tanker og idéer han står for. Alvesson og Skjöldberg (2008:228) refererer til Collingswood (1946), som snakker om handlingers adferd- og

---

hensiktside, og hevder at hensikten kun er tilgjengelig gjennom en form for empati. Gjennom empati kan vi fylle de eksterne fakta med indre mening. Med utgangspunkt i den ytre ringen i Alvesson og Sköldbbergs hermeneutiske sirkel, vil jeg derfor nærme meg teksten gjennom temaet empati og med sentrale begreper i Kierkegaards filosofi som briller.

6.2.1 *Springsteen sett med Kierkegaard (veien mot subjektiv eksistens)*

For å leve i sannhet, må vi leve i tråd med vårt indre vesen, sier Kierkegaard. Å eksistere innebærer å ta valg i kraft av viljesytringer, snarere enn i kraft av rasjonelle slutninger. Vi må *velge oss selv*. Springsteen gir gjennom hele sin selvbiografi uttrykk for et inderlig og lidenskapelig forhold til musikk. Han beskriver hvordan musikken allerede som barn ble en slags åpenbaring for ham som plutselig ga livet mening og retning. Han skriver at for ham fantes det ingen annen vei. Uansett hva det ville ha kostet og uansett hvor musikken ville bringe ham i livet, fantes det aldri noen «plan B». Springsteen sier i dokumentaren «The making of Born to Run»: «*My concern was this: I have these abilities. I don't know what they are, but I know that they are there. And I don't know where they're gonna lead me, but where ever that is, I have to go...*» (Bruce Springsteen & the E Street Band – Wings for wheels – The making of Born to Run Documentary). Dette tyder på at han allerede som ung følte en indre drivkraft som ga ham retning.

Springsteen som bryter med «spissborgertilværelsen»

Veien mot eksistens går gjennom faser og forutsetter at man først bryter ut av spissborgertilværelsen, mente Kierkegaard. Spissborgeren lever et liv i konformitet, i tråd med rådende normer og uten å ta stilling til seg selv eller til livet (Thielst, 1994). Springsteens bakgrunn er amerikansk arbeiderklasse i femti- og sekstiårene. Den rådende normen var å fullføre ungdomskolen, finne seg en jobb i lokalmiljøet og stifte familie. Når Springsteen velger musikken bryter han med sin bakgrunns konformitet og går sin egen vei. Han beskriver en episode i forbindelse med sin Graduation Day; Før noen andre i huset våkner, tar han bussen inn til New York City. Rektoren ved Freehold Regional High School hadde noen dager i forveien sagt at dersom Bruce møtte opp til seremonien seende ut som han gjorde, så ville det diskreditere hele klassen og være en skam for alle

---

involverte. Noen burde ordne opp i det forholdet (Springsteen, 2016). Hjemme var slekten samlet til selskap mens Bruce, hovedpersonen selv, tilbrakte sin Graduation Day i Greenwich Village, hvor han hengte på yndlingsmusikkklubben, «Cafe Wha?»; «*..feeling free as a bird. My world. I was done. Let them have their little party.*» (Springsteen, 2016:93). Han hentet sitt diplom i skolens ekspedisjon en uke etterpå. I og med at Springsteen i sitt ungdomsopprør bryter med de rådende normer, kan man si at han samtidig bryter ut av en form for spissborgertilværelse innenfor den konteksten han lever.

Springsteen som «estetikeren»

Kierkegaards estetiker er første fasen på vei mot meningsfull eksistens (Thielst, 1994). Estetikeren er oppegående nok til å kjede seg i en overfladisk spissborgertilværelse, men vet ikke hvordan han skal komme seg videre. Estetikeren søker rastløst stimulans i spenning og moro, men går raskt lei. Han er mett og sulten på en gang – mett og lei av den siste opplevelsen og sultent på jakt etter den neste. Som et slags innledende svar på hvordan, eller hva i ham, og *hvorfor* han gikk den vei han gjorde, skriver Springsteen i forordet til sin bok; «*..a naked desire for . . . fame? . . . love? . . . admiration? . . . attention? . . . women? . . . sex?.. .. a furious fire in the hole that just . . . dont't . . . quit . . . burning.*» (Springsteen, 2016:xii). Stemningen på hans første plater og mange av hans tekster fra denne tiden bærer preg av optimisme, ungdommelig overmot, drømmer og bekymringsløs tilværelse; «*Mama always told me not to look into the sights of the sun – Oh but mama that's where the fun is*» (Blinded by the light, 1973). Springsteen kan til dels ligne på estetikeren i ungdommen og de tidlige tyve-årene når han, sulten på ære og berømmelse, driver seg selv og sitt band frem mot suksess.

Springsteen som «Ironikeren»

Samtidig har flere av hans tekster allerede tatt form av fortellinger som beskriver skikkelser som ikke lever sine liv på den lyse siden. Dette kan tyde på at Springsteen egentlig er i overgangsfasen mellom Kierkegaards estetiker og etiker. Denne overgangen kaller Kierkegaard ironikeren. Ironikeren er søkende. Han har etisk lidenskap, men lever ikke i en etisk virkelighet (Thielst, 1994).

Springsteen beskriver hvordan han, etter gjennombruddet, når han jobber med sin fjerde plate, «Darkness on the edge of town» (1978), begynner å utforske sosialpolitiske forhold i dagens Amerika. Springsteens familie og nabolag tilhørte arbeiderklassen i en amerikansk småby. Han sier at han ville skrive om livene deres. Han ville skrive om hvordan det var å leve i *hans* Amerika, det Amerika som han selv hadde vokst opp i, ikke et glansbilde av Amerika; «*Here was where I wanted to make a stand musically and search for my own questions and answers. I didn't want out. I wanted in. I didn't want to erase, escape, forget or reject. I wanted to understand*» (Springsteen, 2016:264). Han forsøker å forstå sine foreldres liv og seg selv for å finne en musikalsk identitet. Han beskriver i sin biografi hvordan han hadde sett fremgangsrike musikere forvandles til bleke kopier av seg selv, som om de hadde mistet kontakten med den de hadde vært før fremgangen. Han var bestemt på at det ikke skulle skje med ham; «*My music would be a music of identity, a search for meaning and the future*» (Springsteen, 2016:265). På den her tiden begynner Springsteen også å interessere seg for sin egen rolle i en større sammenheng og i hvilken grad det er mulig for en artist å gjøre en reell forskjell i verden: «*I was interested in what it meant to be an American, one small participant in current history at a time when the future seemed as hazy and shape-shifting as the thin line on the horizon. Can a rock'n'roll artist help sculp that line, shade it's direction? How much?*» (Springsteen, 2016:216).

Eksistensialisme er ikke bare fyndord som inderlighet, valg, frihet og ekthet. Eksistensialisme handler også om angst, flukt og fortvilelse (Bjartveit, Eikeset og Kjærstad, 2012). Samtidig som Springsteen søker etter svar, mening og sannhet i sin bakgrunn, begynner han å slite i det virkelige livet utenfor musikken; «*Eventually I had to come to grips with the fact that at rest, I was not at ease, and to be at ease, I could not rest. The show centred and calmed me but it could not solve my problems. I had no family, no home, no real life.*» (Springsteen, 2016:271). Ironikeren lever i en form for eksistensiell tomhet, men ønsker noe mer. Ironikeren ønsker å engasjere seg i tilværelsen samtidig som han distanserer seg fra den i en slags selvforsvar (Thielst, 1994). Springsteen beskriver hvordan han lenge hadde skjult seg bak myten om den ensomme musiker som ikke trenger annet enn musikken og veien. Innerst inne savnet han likevel ”et liv”. Han beskriver hvordan han unnviker langvarige seriøse relasjoner og hvordan han

---

forlater alle forhold som han involverer seg i innen det har gått to år; «*With the end of each affair, I'd feel a sad relief from the suffocating claustrophobia love had brought me. And I'd be free to be . . . nothing . . . again.*» (Springsteen, 2016:273). Kierkegaard kaller det «fortvilet å ville være seg selv, på tross». Den eksistensielle kjedsomheten, «*Den som slår innover, hvor man ikke bare lider med seg selv i selvmedlidenhet, men har gitt seg selv opp, erklært seg selv sjelelig tom, med en følelse av indre død.. ...Denne tomheten har masse energi, men den er omgjort til selvforakt, straff og indre aggresjon.. ...Eksistensen er blitt for vanskelig å forholde seg til, og i mangel på andre objekter å straffe, straffer man seg selv.*» (Bjartveit, Eikeset og Kjærstad, 2012:252). Springsteen var 32 år og hadde akkurat avsluttet turné og platelansering da han under en biltur fra østkysten til vestkysten uten forvarsel brøt sammen. Han beskriver det slik; «*It's dark and getting darker. My well of emotion is no longer being channeled and safely pipelined to the surface. It's been an «event», and my depression is spewing like an oil spill over the beautiful turquoise-green gulf of my carefully planned and controlled existence. It's black sludge is threatening to smother every last living part of me*» (Springsteen, 2016:309). Han oppsøkte hjelp og forteller i sin biografi at han siden det har gått på antidepressiva i mange år. Han beskriver dette som starten på et nesten livslangt indre prosjekt for å forstå seg selv bedre; «*So began thirty years of one of the biggest adventures of my life, canvassing the squirrely terrain inside my own head for signs of life. Life – not a song, not performance, not a story, but a life.*» (Springsteen, 2016:309).

Springsteen som «Etikeren»

Neste fase er etikeren. Etikeren har et sterkt indre liv i eksistensiell betydning og lever sitt liv reflektert og engasjert. Springsteen prøver i sin biografi å gi svar på hvordan han ble den han er. Hans utgangspunkt er hans opprinnelse og hvor han kommer ifra; «*...the piece of me that lived in the working-class neighbourhoods of my hometown was an essential and permanent part of who I was. No one you have been and no place you have gone ever leaves you. The new parts of you simply jump in the car and go along for the rest of the ride.*» (Springsteen, 2016:265). Springsteen tenker tilbake til da han var i tredve-årene og beskriver hvordan han nærmest tvangsmessig oppsøkte sin barndoms by, Freehold. Han lyttet til stemmene fra sine foreldre og besteforeldre inne i bilen som var hans tidskapsel,

---

mens han kjørte langs de samme gatene han hadde lekt i som barn. Bjartveit, Eikeset og Kjærstad (2012:15) skriver at vår identitet skapes gjennom våre relasjoner og vår felles forståelse av dem. Springsteen kommer stadig tilbake til sin far i sine erindringer, både for å forklare hvordan han selv er blitt den han er, men også for å prøve å forstå de valg hans foreldre tok. Han sier at han stadig er på søken etter sannhet og at han har en fortelling han vil formidle. Fortellingen tilhører dels ham selv, dels menneskene rundt ham; «*For my parents' troubled lives I was determined to be the enlightened, compassionate voice of reason and revenge.*» (Springsteen, 2016:264). Kierkegaard beskriver hvordan subjektiv refleksjon er en forutsetning for meningsfull eksistens. Eksistens dreier seg om å være tilstede i sitt eget liv og leve det subjektivt ved å ta stilling til spørsmål av eksistensiell og religiøs karakter og å ta standpunkt (Kierkegaard, 1994). Springsteen er opptatt av å stå opp for anstendige forhold for dem som sliter seg ut for at hjulene i samfunnet skal gå rundt; «*..in America we're not supposed to leave anybody behind. In a country this rich, it isn't right. A dignified decent living is not too much to ask*» (Springsteen, 2016:265). Gjennom sine refleksjoner kring egen identitet og hvorfor han er blitt den han er, og gjennom sitt engasjement for rettferdighet og anstendige forhold for alle, kan Springsteen sies å vise seg som en etiker.

Springsteen som «Humoristen»

Humoristen er en overgangsskikkelse mellom etikeren og den religiøse. Humoristen tror, men ikke nok til å regne seg som troende (Thielst, 1994). Springsteen refererer innimellom til sin katolske tro som han sier at han mistet i oppveksten, og til den Gud som han ikke lenger tror på. Samtidig lar han døren litt på gløtt. Særlig når han snakker om sin avdøde venn Clarence Clement, synes han å stille seg åpen for at det finnes noe hinsides. Clarence hadde ligget i koma i flere døgn og store deler av hans hjerne var ødelagt etter et omfattende slag. Springsteen var i rommet sammen med Clarence som lå i sin seng på slutten; «*..and then something inexplicable happened. Something great and timeless and beautiful and confounding just disappeared. Something was gone . . . gone for good. There is no evidence of the soul except in it's sudden absence. A nothingness enters, taking the place where something was before*» (Springsteen, 2016:473). Han beskriver hvordan Clarence senere var tilstede i rommet etter sin

---

død når Clarence nevø, Jake, overtok saksofonen i The E-Street Band, og hvordan han følte at Clarence ga sin velsignelse til at Jake tok over etter ham. Han beskriver en samhørighet med sin venn Clarence fra første øyeblikk han så ham som var så sterk at han mener at, i den grad man har flere liv, så har han og Clarence stått hverandre nær i et tidligere liv. Humoristen blir beskrevet som en menneskeliggjøring av den søkende etikeren i utvikling og bevegelse. I sine refleksjoner kan man si at Springsteen til tider fremstår som humoristen. Sprinsteens nære venn og manager, Jon Landau beskriver i dokumentarfilmen «The Promise», som handler om hvordan de laget platen «Darkness on the Edge of Town» (1978), Springsteen som en person med en visjon, og på samme tid en person som stadig er på søken etter en visjon. Han sier at hvert eneste album er en søken etter en visjon som skal fanget øyeblikket her og nå. Dette kan synes som en beskrivelse av noen som, akkurat som humoristen, har kommet til en slags innsikt om noe, men som likevel søker etter noe mer.

6.2.2 *Delkonklusjon U1*

I den første sirkelvandringen nærmet jeg meg mine kilder gjennom temaet empati i Alvesson og Sköldbbergs hermeneutiske sirkel (2008) og gjennom å utgå ifra sentrale begreper i Kierkegaards filosofi. Min forforståelse var at jeg hadde et inntrykk av Springsteen som en «helstøpt» person. Dette var basert på overfladisk kjennskap til Springsteen som privatperson og gjennom god kjennskap til ham som artist. Min hensikt var å stille så åpen som mulig, men å se etter utsagn og fortellinger i kildematerialet som kan si noe om hvorvidt Springsteen er indrestyrt. Den første sirkelvandringen ga ny innsikt i hvem Springsteens er som person. Han fremstår mer reflektert enn jeg hadde ventet. Springsteens refleksjoner rundt egen identitet og opprinnelse og hans plass i verden, gjør at han fremstår som en person som søker subjektiv sannhet for å finne mening og for å forstå seg selv og sitt liv. Hans anliggende synes å være å fortelle historier som har med rettferdighet og hva det vil si å være menneske i det samfunn han lever i. Det synes også som om han tar indrestyrte valg, for eksempel gjennom å, uten å nøle, satse på musikken i ung alder. Han uttrykker engasjement knyttet til rettferdighet, like rettigheter og like vilkår for alle. Min delkonklusjon etter første sirkelvandring, er at Springsteen er indrestyrt og at han synes å ha en trang til å formidle fortellinger gjennom sin musikk.

6.3 Teorigjennomgåelse U2 – Handler Springsteen i tråd med sitt indre vesen?

Underproblemstilling to skal kartlegge i hvilken grad Springsteen handler i tråd med sitt indre vesen. Jeg har valgt å benytte både Friedrich Nietzsche (1844-1900) og Joseph Badaracco som hovedteorier for denne underproblemstillingen. Nietzsche, fordi han var opptatt av handling, kreativt skapende og selverskridelse. Badaracco, fordi hans teori om *defining moments* nettopp tar for seg handling utfra indrestyrte valg.

6.3.1 Nietzsche – å bli den du er

Friedrich Nietzsche (1844-1900), inspirert av Kierkegaard, fører eksistensialismen videre i sin filosofi. Han så seg selv først og fremst som pedagog. Han ville oppdra menneskene til å bli bevisst sine egne valg og hva det betyr å være et kreativt, skapende og levende menneske. Nietzsche anså at religioner har forsimplet synet på mennesket ved å fremholde alt som er godt, stort og sant som overmenneskelig. Han anså også de nedarvede verdiene som ødeleggende og problematiske i den forstand at de ofte fremstilles som universelle og evige og derfor hindrer mennesket i å skape nye verdier. Dersom Gud er allmektig, allvitende og ufeilbarlig, hvorfor da tenke nye tanker? Nietzsche erklærer i «Den muntre vitenskap» at Gud er død (Steinsholt, 2009). Det var mennesket som ufrivillig drepte Gud. Sannheten er, sier Nietzsche, at det ikke finnes noen sannhet. Enhver må finne sin egen vei. Nietzsche er ikke så opptatt av å overbevise de troende om at Gud er død. Hans anliggende er å få de som ikke tror på Gud, til å forstå hvilke alvorlige konsekvenser det har for mennesket; for i og med at Gud er død, inntre Nihilismen, som innebærer at livet ikke lenger har noen objektiv mening, hensikt eller vesentlig verdi. Begrepene virkelighet, sannhet og verdi har mistet sin gamle karakter av å være absolutte (Steinsholt, 2009). De er tømt for sitt gamle innhold og vil fra nå av være relative og mangetydige. Gjennom profeten Zarathustra forkynner Nietzsche at fra nå av må menneskene selv fylle livet med mening; «*Det er på tide at mennesket stikker seg ut sitt mål. Det er på tide at mennesket planter frøet til sitt høyeste håp*» (Nietzsche, 2011).

Læren om «den evige gjenkomst» beskriver hvordan verdenshistorien er syklisk. Den evige gjentakelse innebærer, hevder Nietzsche, at vi stadig kommer tilbake til begynnelsen av våre liv igjen og igjen, og at vi er dømt til å leve de samme livene om igjen. Nietzsche utviklet sin myte om den evige gjentakelse for å understreke problemet med hvordan mennesker kan finne mening med livet. Er vi villige, spurte han, til å si et så lidenskapelig «Ja!» til hvert enkelt øyeblikk i vår eksistens at vi ville ha tatt alle de samme valgene igjen, selv hvis vi måtte gjenta dem for evig? Det er en slags amor fati – å elske hvert eneste øyeblikk av våre liv, selv smerten og lidelsen, men også en oppfordring til å leve våre liv på en slik måte at dersom vi hadde levd dem om igjen, ville vi ha valgt å leve dem på nøyaktig samme måte. Det er først når vi er i stand til å omfavne våre liv akkurat slik de er – velge dem slik, at vi blir herre over våre liv og er frie (Steinsholt, 2009). Det er en søken etter det sanne i mennesket og livet. I den muntre vitenskap skriver Nietzsche: «*Jeg ønsker mer og mer å lære å se det nødvendige ved alle ting som det skjønne, for på den måten blir jeg en av dem som gjør tingene skjønne. Amor fati, det skal fra denne dag være min kjærlighet! Jeg vil ikke føre krig mot det heslige. Jeg vil ikke anklage, jeg vil ikke engang anklage anklagerne. Det å se bort skal være det eneste jeg sier nei til!*» (Steinsholt, 2009:472).

Nietzsche beskriver i «Slik talte Zarathustra» et rammeverk for utvikling av den menneskelig ånd gjennom tre stadier. Det første stadiet er Kamelstadiet, hvor mennesket er styrt av ytre forventninger – «du skal», er selvoppofrende og tar på seg tunge byrder. Kamelen gir seg ut i ørkenen på vandring med sin tunge bær. Her inntreer neste stadium, «Løven», som ønsker å være sin egen herre. I ørkenen møter Løven den veldige dragen «Du skal» med skjell, som glitrer av alle tings verdi. Løven sier «jeg vil» og slik frigjør den seg fra sin herre gjennom «det hellige nei» (Nietzsche, 2011). Løvens nei er det første steget på vei mot å skape egne verdier. Men for å bli kreativ, må mennesket overskride løvens domene og gå videre over i det tredje stadium som er «Barnet». I Barnet bekrefter vi vår egen eksistens gjennom kreativ lek, eksperimentering og skapning. Barnet stiller frisk, åpen, undrende og utforskende i møte med verden i et «hellig ja». Barnet er helt fri fra erfaring og begrep og vil ikke noe annet enn sin egen vilje, fordi «det finnes ikke noe annet enn seg selv å ville» (Steinsholt, 2009). I barnet møter vi oss selv

---

slik vi var. Men vi var ikke noe ut av tomme intet. Vi ble til noe som følge av menneskelig lek.

6.3.2 Nietzsche – vilje til makt og selvoverskridelse

Nietzsche er inne på noe av det samme som Kierkegaard når han sier at det er nettopp i muligheten til å skape egne verdier, at mennesket kan overskride seg selv. Det er gjennom selvoverskridelse at våre liv får mening.

Tomrommet etter Gud må fylles med mening. Det er ikke nok bare å ønske liv. Fordi, hvordan kan noe som allerede er, ønske å være til? – Det *er* jo allerede til. Og hvordan kunne noe som *ikke er*, ha en vilje og ønske noe som helst? (Nietzsche, 2011). Meningen er vilje til makt. «*Hvor jeg fant noe levende, der fant jeg vilje til makt*» (Nietzsche, 2011:115). Nietzsche sikter ikke til makt i vanlig forstand. Nietzsches makt kommer av det tyske ”machen” og dreier seg om handling, skaperkraft. Vilje til makt er vilje til å fortolke verden gjennom handling. Det er en bevegende kraft, en skaperkraft i menneskene.

Nietzsche søker ikke å forbedre menneskeheten, men å overvinne den i den forstand at den «går under» på veien mot realisering av overmennesket (Steinsholt 2009). Overmennesket er det menneske som har overvunnet sin egen feighet og derved vunnet seg selv. I «Slik talte Zarathustra» lar Nietzsche Zarathustra knele ved den døende linedanseren og love å begrave ham med sine bare hender. Fordi selv om han mislyktes, så øste han med sin sjel og viste mot ved å prøve. «*Jeg elsker den som ikke holder tilbake én dråpe ånd for seg selv, men som fullstendig vil være sin dyds ånd: slik skrider han som ånd over broen*». (Nietzsche, 2011:15). Overmennesket ødsler med sin sjel og gir alltid av seg selv uten frykt for å miste seg selv. Nietzsches overmenneske er overskridende ikke bare ved at det overvinner seg selv, men også menneskehetens historie og «falske idealer». Overmennesket ser nihilismen inn i øynene uten å bli paralyisert, og har kraft til å skape nye meninger og nye sannheter.

Nietzsche var ikke først og fremst opptatt av at vi skulle skape nye verdier, men av kontinuerlig omvurdering uten et bestemt mål (Steinsholt, 2009). Nietzsche ville få oss til å forstå betydningen av å gjenskape oss selv; I og med at Gud er død, er alt liv fjernet for mening. Nihilismen er utgangspunktet. Nietzsche avviser at det finnes en årsak bak alle ting. Videre sier Nietzsche at ingenting eksisterer

---

avskilt fra helheten. Vilje til makt er et forsøk på å fange livet selv. Det finnes ikke noe annet enn handlinger. Meningen består i å nå vårt fulle potensial, å bli alt det vi kan bli.

6.3.3 Badaracco – Definerende øyeblikk

Joseph Badaracco, professor i etikk ved Harvard, beskriver det han kaller definerende øyeblikk (*Defining Moments*). Definerende øyeblikk er situasjoner som krever handling og valg, men hvor det ikke er opplagt hvilket valg som er det riktige. Uansett hva du velger i disse situasjonene, får det avgjørende betydning. Valg mellom rett og rett, eller for den saks skyld galt og galt, er de vanskeligste valgene fordi de krever at vi må velge mellom to eller flere verdier som alle betyr noe for oss. Definerende øyeblikk går langt forbi det etiske dilemma. Det er ikke et spørsmål om etikk, men om hvordan jeg forstår meg selv og hva jeg velger å være (forelesning LMM, 2016). Definerende øyeblikk åpenbarer et menneskes grunnleggende vurderinger og syn, samtidig som styrken i dem testes. Begge alternativ er like riktige eller like gale, men vi ender opp med å velge det ene. Vi velger det vi gjør, på bakgrunn av våre grunnleggende verdier, erfaringer og overbevisninger.

Det definerende øyeblikket er en prosess som åpenbarer, tester og former oss som mennesker; «*Øyeblikket tester deg – lever du opp til dine idealer? Øyeblikket åpenbarer deg – det avdekker og krystalliserer hvem du egentlig er. Øyeblikket former deg – valget du tar er forpliktende og irreversibelt, du må stå for noe.*» (Bjartveit, Eikeset og Kjærstad, 2012 side 163).

Definerende øyeblikk peker også fremover. Valg og handlinger som definerer oss, får avgjørende betydning ikke bare gjennom de konsekvenser de rent faktisk avstedkommer. De får også betydning ved at de blir meningsbærere i vår fortelling om oss selv. De bygger karakter og sier oss noe om hvem vi er som mennesker. Dette får igjen betydning for nye valg. Det virker forsterkende på senere valg. Vi blir vår egen fortelling om oss selv.

Det finnes ikke noe praktisk rammeverk i ledelseslitteraturen for å håndtere definerende øyeblikk når de oppstår, men Badaracco viser til systematisk refleksjon og ettertenksomhet. Han sammenligner definerende øyeblikk med Nietzsches «å bli den du er» og viser til at det også innebærer det å forstå hvem du har vært; «*Following the advice «Become who you are» involves learning who*

---

one has been» (Badaracco, 1997:73). Med inspirasjon fra Nietzsche, Aristoteles og Machiavelli beskriver Badaracco fire viktige moment for å avdekke, teste og forme valget. Først må vi lytte til vår egen intuisjon for å identifisere hvilke av våre verdier og forpliktelser som egentlig står i konflikt med hverandre i situasjonen. Vi må så spørre oss hva disse verdiene springer ut ifra – er de våre egne eller er de egentlig noen andres? Hvilke er dypest forankret i oss og det samfunn vi tilhører? Når vi ser hvilke verdier som gjør seg gjeldende og hvor de har sitt utspring, må vi ta stilling til om vi vil ta dem med oss videre. Vi må spørre oss selv, hva er *min* vei? Til slutt må vi bruke vår kløkt, fantasi og dristighet og finne frem til det mest hensiktsmessige valget (Badaracco, 1997). Alle mennesker står overfor definerende øyeblikk i livet, men i følge Badaracco går vi mange ganger så raskt gjennom livet at vi ikke en gang innser at et definerende øyeblikk har oppstått. Og selv når vi innser at vi har kommet opp i et avgjørende øyeblikk, stopper vi ikke opp i tilstrekkelig grad for å reflektere over hvordan det har avdekket, testet og formet oss som menneske i ettertid. En som ikke mister seg selv i et definerende øyeblikk, tar seg tid til å reflektere over sitt valg og sine kjerneverdier gjennom aktiv og kontinuerlig selvransakelse.

6.3.4 *Kritikk av teori*

Store vyer, idériskdom og risikovilje kan fort bli til urealistiske og grandiose prosjekter. Mennesker som ikke lytter, som er hypersensitive til kritikk og som får massene med seg kan være farlige. Steget fra Nietzsches selvoverskridende menneske til narsissisten er ikke langt (forelesning LMM, 2016).

6.4 *Drøftelse U2 – Handler Springsteen i tråd med sitt indre vesen ?*

Etter første sirkelvandring konkluderte jeg med at Springsteen er indrestyrt og at han synes å ha en trang til å formidle fortellinger. Han er opptatt av rettferdighet og like rettigheter. Sirkelvandring to skal søke å gi svar på om Springsteen handler i tråd med sitt indre vesen og hvilke verdier som synes å være styrende for Springsteen når han kommer opp i valgsituasjoner. Er det samsvar mellom de verdier han forfekter og de verdier som er i bruk? Det teoretiske utgangspunktet er Nietzsches vilje til makt og selvoverskridelse og Badaracco's definerende

---

øyeblikk. Eksistensiell situasjonsforståelse som tema fra Alvensson och Sköldbergs hermeneutiske sirkel vektlegger autentisk handlemåte, befrielse fra illusjoner og tilstedeværelse i verden (Alvensson og Sköldberg, 2011:241). Jeg velger eksistensiell situasjonsforståelse som tilnærming, og vil se spesielt etter handlinger som kan synes å være eksistensielt drevet i teksten.

6.4.1 Springsteen sett med Nietzsche

Nietzsche ville oppdra oss til å bli kreative, skapende mennesker. Overgangen fra «Løven» til «Barnet» er nødvendig for den som ønsker å bli kreativ, sier Nietzsche. Løven har sagt «nei» til «Du skal» og bekrefter derigjennom sin egen vilje som igjen muliggjør kreativiteten i «Barnet» (Steinsholt, 2009). Springsteen sa nei til å leve et liv i tråd med de normer som rådet, «Du skal», og bekreftet derigjennom, slik som «Løven», sin egen vilje til å bli den han er. Dette bekrefter inntrykket av Springsteen som en indrestyrt person. Men å bli den vi er krever at vi tar steget helt ut og blir skapende mennesker. Springsteen beskriver i sin selvbiografi hvordan han «fulgte sin muse» gjennom å teste ut forskjellige bandkomposisjoner og musikalske stilarter. Allerede før han var tjuge år skrev han musikk som han fremførte. Han kan derigjennom sies å ha tatt steget over fra «Løven» til «Barnet» allerede i ungdommen. Hans musikk var nyskapende. I 1973, før Springsteen hadde slått igjennom, skrev musikkanmelder Jon Landau, som senere skulle bli Springsteens nære venn og manager; «*I saw the Rock'n roll future, and it's name is Bruce Springsteen*», etter at han hadde sett Springsteen opptre på en musikkklubb.

Nietzsche oppfordrer til handling og til å utnytte vårt fulle potensial. Springsteen er kreativ, men har han strukket seg og utnyttet sitt fulle potensial slik Nietzsche oppfordrer til? Eller har fremgangen kommet «gratis»? Etter Steel Mills mislykkede forsøk på å slå igjennom i California i 1969, beskriver Springsteen sine tanker under den tre dager lange ferden hjemover fra California; «*..I was concerned with not maximizing my own abilities, not having a broad or intelligent enough vision of what I was capable of. I was all I had.. ..I would have to use every ounce of what was in me – my cunning, my musical skills, my showmanship, my intellect, my heart, my willingness – night after night to push myself harder.. ..I knew when we got back home, there would have to be some changes made*» (Springsteen, 2016:138). Springsteen viser, i tråd med Nietzsches oppfordring, at

---

han er opptatt av å utnytte sitt fulle potensial, men det er ikke nok å bare tenke det. Det krever også handling. Springsteen forteller hvordan han gjorde endringer i bandet når det kom tilbake og hvordan han senere også oppløste hele bandet for å starte sitt eget band. Gjennom å gjøre det, viser han at han handler i tråd med sine tanker om å utnytte sitt potensial. Springsteen beskriver hvordan hans dårlige sangstemme bekymret ham og hvordan det førte til at han analyserte alle sangere han beundret og elsket og som berørte ham for å finne en måte å bli bedre på. Han beskriver hvordan han jobbet med forskjellige stemmeteknikker for at stemmen skulle bli best mulig. Han fant også ut at kvaliteten på stemmen er underordnet evnen til å formidle innholdet på en troverdig måte. Det er ikke hva vi gjør som er viktig, sier Kierkegaard (1994), men hvordan vi gjør det – at vi er inderlige og lidenskapelige. Springsteen mener at nettopp hans mangler gjorde ham til den han er, fordi det tvang ham til å utvikle andre deler av seg selv som gjorde ham unik; *«My vocal imperfection made me work harder on my writing, my band-leading, my performing and my singing.»* (Springsteen, 2016:495). *«I am a sum of all my parts»* (Springsteen, 2016:493).

Nietzsche oppfordrer til selvoverskridelse, ikke bare til at vi skal strekke oss, men til å overvinne vår frykt og bli alt det vi kan bli; Etter de to første platene, før Springsteen og hans band hadde slått igjennom, visste han at han bare hadde ett forsøk igjen på å lykkes. Dersom den tredje platen ikke ville slå an så ville det være slutten på platekarrieren. Springsteens bandmedlemmer beskriver hvordan han presset seg selv og alle rundt ham til det ytterste under innspillingen av *Born to Run*, som tok 6 måneder; *«He felt that everything was on the line at that moment. Actually, you know, I think he has always felt that way at all times»* (Roy Bittan, pianist i The E-Street Band fra Bruce Springsteen & the E Street Band – *Wings for wheels – The making of Born to Run Documentary*). Tittellåten satt på første forsøk, men han testet likevel ut adskillige arrangement og mikser, før han til slutt likevel valgte den første rå versjonen. Han jobbet med nytt låtmateriale samtidig som han gjorde opptak med bandet, instruerte og produserte og skrev nye sanger. De andre i bandet syntes at det lød bra, men Springsteen ble aldri fornøyd. Han justerte, endret, forkastet og begynte forfra igjen. Han satt 16 timer i strekk sammen med Clarence Clement, saksofonisten, for å få den avsluttende sakssoloen på den siste låten til å føles akkurat rett helt på tampen og på overtid; *«I wanted to craft a record that sounded like the last record on Earth... ..One*

---

glorious noice . . . then the apocalypse» (Springsteen, 2016:208). Når platen endelig var ferdig, så ville han ikke godkjenne den for utgivelse. Han så bare alle potensielle feil med den; *«I couldn't let it go. I was just basically frightened, but at the same time I was just done. I had nothing else to give it»* (Bruce Springsteen & the E Street Band – Wings for wheels – The making of Born to Run Documentary). Gjennom prosessen som ledet frem til den ferdige Born to Run platen, som skulle vise seg å bli deres store gjennombrudd, kan Springsteen sies å demonstrere selvoverskridelse. Han gir alt det han har å gi for å lage denne platen, inntil det ikke finnes noe mer igjen. Og han lyktes.

I slik talte Zarathustra løfter Nietzsche frem linedanseren som et ideal for hvordan vi skal leve. Linedanseren mislyktes og falt i døden, men Zarathustra elsket den som ikke sparte seg selv, men som øste med sin sjel (Nietzsche, 2011).

Springsteen er lidenskapelig, men øser han med sin sjel? Springsteen gir uttrykk for at for ham så er ikke lidenskap det samme som å «brenne lyset i begge ender». Han sier tvert imot at han hadde ønsket å se hvor en lang rekke musikere som døde alt for tidlig, hadde tatt sin musikk, dersom de hadde levd videre. Han gir ikke mye for den myteomspunne «rocke-døden»; *«The exit in a blaze of glory is bullshit... ..I was interested in what I might accomplish over a lifetime of music making, so assumption number one is you are going to keep breathing.»*

(Springsteen, 2016:214). Nietzsches linedanser handler heller ikke om destruktiv undergang, men om kompromissløs lidenskap og inderlighet. For Nietzsche er det ikke resultatet som teller, men inderligheten. Springsteen forteller om når han stiftet det som skulle bli The E-Street Band. Det skulle ikke bare bestå av gode musikere, men de *riktige* musikerne. Sammen skulle de formidle den rette følelsen av å være et lokalt band, *hans* band. Inderlighet er det grunnleggende kriteriet; *«When you came to work with me, I had to be assured you'd bring your heart. Heart sealed the deal. That's why the E Street Band plays steamroller strong and undiminished, forty years in, night after night.»* (Springsteen, 2016:217). Bruce Springsteen & The E-street Band er kjent for å holde konserter som varer i flere timer, hvor de ikke sparer seg selv.

Overmennesket, sier Nietzsche, ser nihilismen inn i øyene og overvinner sin egen feighet. Springsteen beskriver hvordan han i perioder i livet innhentes av tung og mørk depresjon og hvordan han i alle år har brukt turneer og plateinnspillinger

---

som en form for selvmedisinering. Nihilisme er tomhet og meningsløshet, slik som også den dypeste depresjon kan fortone seg. Man kan derfor si at når nihilismen skyller innover Springsteen så er det kreativ lek som skaper mening, slik Nietzsche foreskriver; «*Hovedstrukturen for vilje til makt er derfor kreftenes lek satt opp mot et bakteppe av tomhet – en dyp avgrunn*» (Steinsholt, 2009:443). Menneskene må fortolke verden og derigjennom skape mening, sier Nietzsche. Man kan si at det er det Springsteen gjør når han søker innover i seg selv, skriver musikk og formidler dem til sitt publikum.

6.4.2 Springsteen sett med Badaracco (Definerende øyeblikk)

Badaracco (1997) beskriver definerende øyeblikk som avgjørende valg i livet hvor alternativene synes likeverdige, men hvor vi likevel må velge et av dem. Det definerende øyeblikket er en prosess som åpenbarer, tester og former oss som mennesker (Badaracco, 1997). Springsteen forteller om flere situasjoner hvor han synes å stå overfor valg som tydeliggjør hvilke verdier som er viktige for ham. Ett av dem fant sted i 1969, da Springsteen var tjue år. Han var ambisiøs og han hadde en klar visjon om hva slags musikk han ville lage. Han var også lei av å dra hele lasset uten å kunne ta beslutninger på egen hånd. Steel Mill var et ganske fremgangsrikt band på østkysten av USA. De kunne fint leve av musikken sin og bandet var et slags brorskap. Men han følte at han stagnerte. Han måtte velge mellom enten å fortsette med Steel Mill som var godt etablert, men som la begrensinger på hans egen utvikling, eller å starte på nytt i en mer usikker tilværelse med full frihet. Han valgte å «følge sin muse». Han oppløste bandet og tok kontrollen selv. Han bestemte at fra den dagen skulle det være hans band og hans navn på plakatene. Han ville unngå unødvendige diskusjoner og kompromisser. Han samlet sammen noen av de beste musikerne han kjente til i området og stiftet «The Bruce Springsteen band» som senere skulle bli The E-Street Band; «*I look back on this as being one of the smartest decisions of my young life.*» (Springsteen, 2016:149). Definerende øyeblikk kan kobles til Kierkegaards henstilling om å velge seg selv, og Nietzsches anmodning om å bli den du er. Når Springsteen oppløste Steel Mill for å starte sitt eget band, ble han “den han er”, slik Nietzsche oppfordrer til. Han ble “The Boss”.

Et par år senere møter Springsteen et nytt valg. Han hadde fått kontrakt med CBS om å lage tre plater. Men når plate nummer to, «The Wild The Innocent and The E-Street Shuffle» var ferdig, var Hammond, sjefen for CBS som han hadde signert kontrakten med, pensjonert. De nye sjefene følte ikke noe «eierskap» til Springsteen og hans band og når platen var ferdig, mente de at den ikke holdt mål. De tilbød Springsteen å bruke noen *ordentlige* musikere istedenfor hans band, noe de mente kunne gjøre platen mer salgbar. Springsteen forklarte at dette var hans band, at han var forpliktet overfor medlemmene, at platen var akkurat slik han ville ha den og at han ville lansere den som den var. De gjorde det da klart at dersom han insisterte på å lansere platen slik den forelå, ville den ikke få noe ”promotion” og at den, sammen med Springsteen selv, ville forsvinne (Springsteen, 2016). Springsteen var 24 år og hadde ennå ikke slått igjennom. Han visste at dersom ingen av de tre platene slo an, ville drømmen være over. For å få den nødvendige støtten til lanseringen, måtte han velge mellom å la CBS styre innholdet og hvem som skulle være med på platen eller å opprettholde kontrollen over innholdet og lojaliteten til bandet, da uten støtte fra plateselskapet. Han valgte å beholde platen slik den var. Den fikk ingen støtte til lansering av CBS. Da han senere reiste rundt og reklamerte for den, fikk han høre av en radiostasjon i Texas at hans eget plateselskap hadde anbefalt dem å ikke spille platen på radio. Definerende øyeblikk blir meningsbærere i vår fortelling om oss selv. De bygger karakter og sier oss noe om hvem vi er som mennesker (Badaracco, 1997). Når Springsteen står opp for sin musikk og sine musikere, kan han sies å definere seg som en person som ikke gir etter for press fra overmakten, men som står ved det han mener er riktig og viktig uansett hva det koster. Dette er en holdning som synes å bli forsterket i ham etterhvert som han blir eldre.

I år 2000 oppstod en situasjon hvor Springsteen ble utsatt for sterk kritikk etter å ha fremført sin nye sang, «American Skin». Sangen handler om en skyteepisode hvor en 22 år gammel afrikansk immigrant, Amadou Diallo, ble skutt til døde av amerikansk sivilpoliti i 1999. Han ble skutt med 41 skudd mens han strakte handen i lommen for å ta frem sin lommebok. Da Springsteen fremførte låten for første gang i Atlanta, 4. juni 2000 vakte den sterke følelser. Dagen etter konserten i Atlanta var lederen for The New Yorks State Fraternal Order of Police på førstesiden av The New York Post, hvor han skjelte ut Springsteen. Politiet, som

---

hver dag utsetter seg for livsfare i Amerikanske storbyer betraktet skyteepisoden som et tragisk uhell. De mente seg urettferdig uthengt av Springsteen. Politiets fagforening oppfordret til boikott av Springsteen, og da han skulle spille på Madison Square Garden noen dager senere, ble han på forhånd advart mot å fremføre låten. Han mottok også brev fra politimyndigheten hvor han ble bedt om ikke å spille den. Intensjonen med sangen var ikke å henge ut noen av de involverte parter, hevder Springsteen, men å minne om hvor farlig det fortsatt er å leve i et skinn som er svart når det oppstår situasjoner i sentrale gater i amerikanske storbyer. Springsteen måtte velge mellom å respektere politiets bønn om å ikke fremføre sangen, eller å fremføre en sang som han selv mente var viktig og riktig å synge. Springsteen beskriver hvordan stemningen på konserten i «The Garden» var anspent og hvordan ukvemsord ble ropt fra enkelte steder i publikum da de begynte å spille den omstridte låten. *«I had no big presentation to make. I simply inserted the song in the part of the set where it would naturally come and went out to do my job... ... We played on to a mixture of supportive applause and boos with the Diallos in view in their seats and that was it.»* (Springsteen, 2016:434/435). Definerende øyeblikk åpenbarer et menneskes grunnleggende verdier samtidig som styrken i verdiene testes, sier Badaracco (1997).

Professor i psykologi, Dan McAdams, hevder at vi lever våre liv gjennom vår egen fortelling som vi tester ut på andre. Man kan forstå våre liv som narrativ, en historisk linje, eller en slags rød tråd som binder sammen nøkkelhendelser i våre liv, slik vi minnes dem. De er vår konstruksjon av virkeligheten. McAdams hevder at selvets fremste oppgave er jakten på denne sammenhengen. Identitet er egentlig et spørsmål om en internalisert historie du har gjort til din egen. Verden tolkes og vi er den vi sier at vi er (Bjartveit, Eikeset og Kjærstad, 2012:126). Selv om sangen vekket sterke negative følelser hos mange som mente at skyteepisoden var et uhell, var det kanskje aldri et reelt alternativ for Springsteen ikke å skulle fremføre den. Men ved å fremføre sangen, er det nærliggende å tenke at han bekrefter for seg selv hvem han er og hva han står for. Han fullfører på en måte sin egen fortelling om seg selv.

6.4.3 Delkonklusjon U2

Jeg skulle finne svar på om Springsteen handler i tråd med sitt indre vesen og hvilke verdier som synes å være styrende for Springsteen når han kommer opp i

---

valgsituasjoner. Min hermeneutiske tilnærming var eksistensiell situasjonsforståelse, som vektlegger tilstedeværelse og autentisitet. Springsteen fremstår autentisk og min forforståelse av Springsteen som «hel ved» ble forsterket etter denne runden. Han deler sine tanker og erfaringer om kreativitet og hva som skal til for å lykkes over tid og lar seg ikke imponere over rockemyten om å brenne lyset i begge ender og dø ung, men ser gleden ved å eldes og leve et langt og produktivt liv. Når det kommer til hans eget arbeide fikk jeg et enda tydeligere bilde av Springsteen som dedikert, han fremstår nærmest kompromissløs og mange ganger selvoverskridende. Han viser også at han står opp for det han mener er riktig og viktig når han kommer opp i valgsituasjoner som tester hans verdier. Jeg fant mange eksempler i kildematerialet på at Springsteen handler i tråd med sitt indre vesen og at han setter sine ambisjoner ut i livet. Min delkonklusjon etter drøftelsen av underproblemstilling to, er at Springsteen handler i tråd med sitt indre vesen, og at han etterstreber å leve opp til de idéer han setter høyt.

6.5 Teorigjennomgåelse U3 – Bidrar Springsteen til fellesskapet?

Underproblemstilling tre skal gi svar på om Springsteen bidrar til fellesskapet. Hva er det i så fall han gjør og på hvilken måte kan det sies å angå fellesskapet? For å nærme meg et svar velger jeg å bruke to forskjellige perspektiver som står i motsetningsforhold til hverandre som teoretisk forankring. Jeg utgår fra Aristoteles, men tar også med Niccolò Machiavellis realpolitikk som en antitese til Aristoteles harmonimodell. Machiavelli var liksom Aristoteles opptatt av det overordnede beste, men de hadde vidt forskjellige perspektiv.

6.5.1 Aristoteles etikk – en harmonimodell

Aristoteles (384 – 322 f Kr) kom fra Antikkens Makedonia og flyttet som 17-åring til Aten og begynte på det Platonske akademi. Da Platon døde forlot Aristoteles Athen, men returnerte i år 335 f.Kr og etablerte sin egen skole – Lyceum. Aristoteles etikk bygger på et kollektivistisk og helhetlig tanke sett. For Aristoteles er ikke samfunnets minste bestanddeler individet, men grupper som hører naturlig sammen, som familier og par (Eriksen, 1999). Naturen er rammen

---

---

og Aristoteles anliggende er å fastslå hvilken livsform som naturlig vil gi mennesket *eudaimonia* som betyr lykke, velvære og det å leve godt. *Eudaimonia* er også samfunnets endelige mål (Stigen 2012). Mennesket er part i et samfunn og må virke i samhandling og harmoni med andre. Etikken er en slags veiledning i hvordan handle rett – for hva nytter det å vite hva som er det rette, hvis det ikke omsettes i handling? En lege studerer ikke helsens alminnelige vesen, sier Aristoteles, men undersøker helsens betingelser hos den enkelte pasient (Eriksen 1999). Aristoteles beskriver hvordan menneskets tanke og menneskets streben virker sammen og kommer til uttrykk i en beslutning som igjen blir handlingens hensikt (Stigen, 2012); «*Et utgangspunkt for handling er en beslutning – dvs. det som bevegelsen utgår fra, ikke det for hvis skyld handlingen utføres – og utgangspunktet for en beslutning er streben og vår mening med det som gjøres. Derfor kan en beslutning ikke finne sted uten fornuft og tenkning eller uten moralsk holdning. For rett handling og det motsatte er ikke mulig uten tenkning og karakter..*» (Aristoteles 2012, sjette bok side 99).

I Aristoteles etikk beskrives hvordan mennesket streber etter det gode og lykke i livet, men lykke er ikke bare en følelse eller noe som kun er tilstede i øyeblikket. Lykke er heller ikke avhengig av ytre hell. Lykke er, mener Aristoteles, det å lykkes i sin livsgjerning. Å fullføre den oppgaven man er her for å utføre. Lykken ligger ikke i å vinne, ta eller eie noe bestemt, men i å virke på rett måte – *areté*. Aristoteles etikk undersøker hvilke egenskaper som fremmer virkeliggjøringen av den menneskelige natur når mennesket virker på sitt beste, når vi realiserer menneskenaturen i oss (Eriksen, 1999). Og det som særpreger menneskets vesen er dets evne til å handle dydig. Den handlendes dyder er det avgjørende grunnlaget for fremveksten av naturlige fellesskap (Eriksen, 1999). Vi skal i våre handlinger søke *phronesis*, ”den gyldne middelvei” eller avbalansert handling, der hvor handlingene er tilpasset situasjonen. *Phronesis* er en praktisk form for klokskap hos den som har kommet til full innsikt i hva som er godt eller skadelig for mennesket og for hva som må til i en konkret situasjon – den som har et blikk for det rette mål der og da.

Intellektuell dyd utvikles som regel gjennom undervisning. Den intellektuelt dydige handler ikke bare rett, men vet hvorfor det rette er rett (Eriksen, 1999). Moralsk dyd oppstår gjennom vanen og kalles derfor ethike (etisk, nesten som ethos, vanen). Dydene er ikke naturgitte. De er heller ikke naturstridige. Snarere

---

er vi fra naturens side skicket til å skaffe oss dem, og det gjør vi gjennom vanen. Vi må trenes opp i å føle glede ved de rette handlinger. Aristoteles skiller mellom hva vi bør *føle* og hva vi bør *gjøre*. Dyder og laster beskriver hvordan vi forholder oss til følelser som sinne, frykt, tillit, misunnelse, glede osv. Jeg kan føle frykt, men det er min holdning til min følelse av frykt som avgjør hvordan jeg vil handle (Stigen 2012). Man er ikke rettferdig. Man *blir* rettferdig ved å gjøre det rette, man blir modig av å gjøre modige ting osv. På samme måte kan den bare være god, som gjør godt. Men det er ikke nok å bare gjøre det rette. Man må også *ville* det rette og forstå hvorfor. Dydig er bare den som handler rett utfra riktige årsaker. Aristoteles snakker ikke om synd eller skyld. Dyd og drifter er like naturlige. Mennesker er fra naturens side hverken gode eller onde. Det onde hos Aristoteles er det som forhindrer menneskets fulle selvrealisering i et lykkelig fellesskap. Man må ikke gi små private interesser forrang foran fellesskapets overordnede beste. Mangel på klokskap kan føre til at mennesket ikke handler dydig. *Akrasia (lekkasje)*, eller tøylesløhet, er en av individets mørke sider, som innebærer sløsing med verdifulle ressurser og målrettethet. *Idiotos* var benevnningen på den som bare tenkte på seg selv og som derved meldte seg ut av kollektivet/samfunnet.

6.5.2 Machiavellis realpolitikk som en anti-tese til Aristoteles harmonimodell

Niccolò Machiavelli (1469-1527) blir kalt realpolitikkenes far (Bjartveit, 2004). I «Fyrsten» beskriver Machiavelli hvordan en hersker best kan styre over menneskene. Machiavellis anliggende er «verità effettuale» – den effektive sannhet. Mens Aristoteles beskriver en normativ etikk, driver Machiavelli med descriptiv argumentasjon (forelesning LMM, 2016). Aristoteles og Machiavelli representerer to perspektiv som står i motsetningsforhold til hverandre. Machiavelli vil beskrive virkeligheten slik den *er*, ikke hvordan den *bør* være. Fordi den som overser avstanden mellom det virkelige liv og livet slik det burde være, fremmer sin egen undergang (Bjartveit, 2004). Machiavelli understreker at folket er fyrstens grunnlag for å regjere, og at fyrsten må regjere for fellesskapets beste – *al bene commune* (Bjartveit, 2004). Machiavellis fyrste er en leder med et større mål enn seg selv. Derfor krever Machiavelli at fyrsten tar i bruk de metoder som gjelder i denne verden (Bjartveit, 2004).

Machiavelli er som Aristoteles, opptatt av det overordnede beste, men hans utgangspunkt er et annet. Han lever i en annen tid og hans virkelighetsforståelse er en helt annen enn Aristoteles naturfilosofi. I antikken er naturens skjønne orden forbilde for samfunnet, mens det i renessansen rådet et mekanisk verdensbilde. Samfunnet er en maskin eller et urverk som skal tikke og gå (Eriksen, 1999). Machiavelli skiller mellom politikk og etikk. For ham finnes det ingen mening, sannhet, godhet eller formål hverken i naturen eller i samfunnet. Dette er helt avgjørende for synet på hvordan et samfunn bør styres. I Antikken råder et kollektivistisk syn. I Renessansen står individet i sentrum – mennesket er skapt for de store ting, det er menneskets plikt å bli det beste hun kan bli. Machiavelli har også et helt annet menneskesyn enn Aristoteles. Om Aristoteles harmonimodell ville Machiavelli ha sagt at det er vel og bra, men det er ikke for denne verden slik jeg kjenner den; *”En som i all sin ferd bare ønsker å gjøre det gode, vil måtte gå under blant dem som ikke er gode”* (Machiavelli, 2013:81). Den hersker som vil styre over menneskene, må forstå menneskets sanne, uforanderlige vesen som er «ambizione». Mennesker vil alltid, hevder Machiavelli, etterstrebe ære, makt og rikdom for sin egen del; *«For om menneskene kan man i sin alminnelighet si: De er utakkneilige, feige og begjærlige, hyklerske og bedragerske, farer skyr de som pesten, mens deres pengebegjær er grenseløst»* (Machiavelli, 2013:88).

Så hvordan lede hvis mennesket ikke bare er godt? Menneskene må styres med hard hånd og kjølig kløkt, mener Machiavelli. Den leder som skal styre over menneskene må ha virtù – ikke å forveksle med Aristoteles dyd! Machiavellis virtù innbefatter kraft, styrke, mot, besluttsomhet, hensynsløshet og kløkt. Løven og reven representerer de egenskaper som Machiavelli ser etter hos en leder. Løven tviler ikke, den angriper. Løven har mot og vet å gripe både Fortuna – forsynet og Occasione – muligheten som glir forbi og må gripes. Revens egenskaper er kløkt og snedighet. Reven er luringen som kan det sosiale spillet (Bjartveit, 2004). Det Machiavelli forakter mer enn noe annet er ozio – latskap, sløvhet, middelmådighet. Drømmen om det «gode liv» er ikke noen drøm for Machiavelli, snarere et mareritt. Fordi hvis mennesket stopper opp, hvis vi mister all streben, så mister vi oss selv (Bjartveit, 2004). For Machiavelli er det sluttresultatet, si guarda al fine, som teller (Bjartveit, 2004). Machiavellis fyrste bryter med det bestående og former noe nytt.

6.5.3 *Kritikk av teori*

Aristoteles harmonimodell er blitt kritisert for å virke sementerende og forhindre utvikling. Utvikling krever motstand. Det gode liv kan fort overgå i sløvhet. Harmoni har en tendens til å få mennesker til å begynne å kjede seg og finne på kontraproduktive ting. Machiavelli på sin side, er blitt kritisert for å velte seg i ondskap og hylle ondskapen som virkemiddel. Machiavelli hever seg over normer og etikk og lar målet hellige midlene. Men handlinger kan ikke forsvares ut fra argumentet at «alle gjør det». Risikoen for den som bekjemper ondt med ondt er at man selv til slutt blir til det man søker å utrydde (Bjartveit, 2004).

6.6 *Drøftelse U3 – Bidrar Springsteen til fellesskapet?*

Jeg har så langt konkludert med at Springsteen er indrestyrt og at han handler i tråd med sitt indre vesen. Han synes å være opptatt av identitet, eget ståsted, rettferdighet og like vilkår for alle, og av å formidle fortellinger. I den tredje og siste delen av analysen skal jeg svare på om Springsteen bidrar til fellesskapet, og i så fall, på hvilken måte? Jeg vil se på Springsteen både gjennom Aristoteles og Machiavelli. Jeg vil bruke to forskjellige hermeneutiske perspektiv; Jeg er nysgjerrig på Springsteens tekster og om disse kan sies å bidra til fellesskapet, derfor vil jeg bruke poetisk hermeneutikk som tilnærming når jeg ser på Springsteen gjennom Aristoteles. Denne formen for hermeneutikk vektlegger underliggende metaforer og narrativ i teksten (Alvensson og Sköldbberg, 2008:251). Når jeg ser på Springsteen gjennom Machiavelli, vil jeg bruke mistankens hermeneutikk som perspektiv (Alvensson og Sköldbberg, 2008:259). Å nærme meg teksten med skepsis kan være nyttig når jeg skal lete etter Machiavelli i Springsteen.

6.6.1 *Springsteen sett med Aristoteles*

Springsteen forteller i sin bok om bakgrunnen for sine sanger. På Born to run-platen (1975), fødtes karakterene som vil følge ham videre. Han plasserer dem i biler i et slags film noir landskap. Det er mørke skyer i horisonten, men de kjører avgårde mens de spør om du vil gripe muligheten til noe bedre; «*The screen door slams, Mary's dress sways. Like a vision she dances across the porch as the radio plays. Roy Orbison singing for the lonely, hey that's me and I want you only.*»

..Show a little faith there's magic in the night... ..These to lanes will take us anywhere, we got one last chance to make it real.. (Thunderroad, 1975). Veien og biler går igjen i Springsteens tekster. Det å være på vei uttrykker et ønske om å komme videre. Veien kan sees på som en metafor for utvikling (forelesning LMM, 2017). På *Darkness on the Edge of town*-platen (1978) gir karakterene stemme til sliterne i den virkelige verden. De som jobber hardt uten å få mye igjen for det og som måtte betale med arbeidsledighet og dårlige vilkår under resesjonen i bygningsindustrien. De fremstår dystre nå, med brustne drømmer, men fortsatt med vilje og motstand i seg; «*Tonight I'll be on that hill 'cause I can't stop, I'll be on that hill with everything I got, Lives on the line where dreams are found and lost, I'll be there on time and I'll pay the cost*» (*Darkness on the edge of town*, 1978). I «*The River*» (1980) fortsetter fortellingen om de samme karakterene, men nå har de fått forpliktelser – hjem, ekteskap. Tekstene er narrative, ofte fortalt av karakteren selv i beskrivende form; «*They bring you up to do just like your daddy done... ..and for my nineteenth birthday I got a union card and a wedding coat...*» (*The River*, 1980). Den underliggende fortellingen tilhører de som ikke trakk vinnerloddet i livet, men som hadde fortjent bedre. De som likevel står oppreiste og tar det som kommer, men som ikke lar seg kue og som fortsatt drømmer om noe mer.

Jerome Bruner hevder at fortellingen er en måte å organisere våre erfaringer, tolke hendelser og skape mening og en følelse av kontinuitet (Bjartveit, Eikeset & Kjærstad, 2012). Fortellingen hjelper oss å forstå det uventede og mestre det uforutsigbare i livet. Gjennom narrativer skaper og omskaper vi oss selv og fellesskapet. Fortellingen har i tusener av år bundet grupper, folk og sivilisasjoner sammen og skapt identitet (Bjartveit, Eikeset & Kjærstad, 2012). Man kan derfor si at Springsteen, gjennom å fortelle historiene som utgjør tekstene i hans musikk, bidrar til Aristoteles eudaimonia ved å skape mening og identitet. I «*Retorikken*» beskriver Aristoteles hvordan talerens fagtekniske ethos skapes i talen gjennom ord og uttrykk og måten taleren fremfører sin tale, og ikke gjennom posisjon eller vår forhåndskjennskap til taleren (Kjeldsen, 2015).

Aristoteles skriver i «*Retorikken*»; «*Talerens karakter gjør sin virkning når talen fremføres slik at den gjør taleren troverdig. Vi festner nemlig lettere og raskere tiltro til sympatiske personer*» (Kjeldsen, 2015:116). Springsteen er opptatt av å ikke fjerne seg fra sitt publikum og av å være ekte og troverdig. Han beskriver i

---

---

sin biografi hvordan han henter inspirasjon til tekstene fra det som ligger ham nær, hans eget liv, hans fortid i en amerikansk arbeiderklasse, hans familie og mennesker han møter som har møtt prøvelser og som berører ham. Det kan synes som om Springsteen lykkes med å lage tekst og musikk som hans publikum kan identifisere seg med og formidle det på en troverdig måte. Han når frem til mange, og derigjennom blir hans bidrag til fellesskapet som historieforteller mer signifikant. Springsteen er opptatt av det han mener er rettferdighet og anstendighet og han ser på seg selv som en protestsanger. Innholdet i budskapet er gradvis blitt mer politisk og han sier selv at mange av hans sanger bare kan forstås dersom man kjenner den politiske bakgrunnen. I «Born in the USA» (1984), tar Springsteen stilling for krigsveteranenes sak; «*I had a brother at Khe Sahn, Fighting off the Viet Cong. They're still there, he's all gone*» (Born in The USA, 1984). «Streets of Philadelphia», filmmusikken til filmen med samme navn, kom i 1994 og handlet om aidsofre og homoseksualitet. I «American Skin» (2001) påpeker han, med sterk patos at det fortsatt er farligere å være svart enn hvit i sentrale gater i USAs storbyer (Mer om American skin under drøfting U2). Wrecking ball-platen fra 2012, er et rasende oppgjør med grådlig kapitalisme og plutokrati, som han mener er i ferd med å undergrave det skjøre amerikanske demokratiet.

Det Aristoteles betrakter som onde er alt det som forhindrer eudaimonia – menneskets fulle selvrealisering i et lykkelig fellesskap (Eriksen, 1999). Det er grunnlag for å si at Springsteen gjennom sin musikk og som forbilde for mange, støtter opp under et samfunn hvor det er plass for at alle mennesker, uavhengig av farge, religion og seksualitet, gis mulighet til selvrealisering i et fellesskap.

6.6.2 *Springsteen sett med Machiavelli*

For Machiavelli er ikke det overordnede beste nødvendigvis det samme som lykke og harmoni. Vi går til grunne når jakten på maksimal nytelse og minimal smerte opphøyes til det høyeste gode (Bjartveit og Eikeset, 2011). Det Machiavelli forakter mer enn noe er ozio, sløvhet og middelmådighet.

Springsteen beskriver hva som foranlediget at Steve Van Zandt, en av Springsteens nærmeste venner og viktigste bandmedlemmer, forlot The E-Street Band i åtti-årene. Opprinnelig var Steve bare en god venn som delte Springsteens interesse for musikk. Steve var selv en talentfull låtskriver og bandleder, men ga

---

opp sin egen musikk for å begynne å samarbeide med Springsteen i The E-Street Band på et tidspunkt da Springsteen trengte hjelp fra sin venn. Steve hadde alltid vært veldig dedikert og sentral og ba nå om å få en større rolle. Han ønsket å inngå et kreativt partnerskap med Springsteen i The E-Street Band. Som låtskriver og pådriver var Springsteen helt fra begynnelsen den naturlige lederen, men fra den dagen Springsteen møtte opp alene på John Hammonds kontor i CBS, noe som Springsteen påpeker at han gjorde helt bevisst, befestet Springsteen sin maktbase; «*My bandmates were not always happy with the decisions I made and may have been angered by some of them, but nobody debated my right to make them.*» (Springsteen, 2016:149). Makt gir kontroll til å bestemme virkeligheten og til å forme andre til den samme virkelighet, skriver Bjartveit og Kjærstad (1996). Den beskytter dine konstruksjoner og er et forsvar mot angsten for kaos. For Springsteen var og er nettopp det et poeng. Han er tydelig på at han vil beholde kontrollen selv; «*I crafted a benevolent dictatorship; creative input was welcomed within the structure that I prepared, but it was my name on the dotted line and on the records*» (Springsteen, 2016:150). Machiavelli etterlyser ledere med virtù, som viser mot, handlekraft og vilje til å ta makt. Man kan si at Springsteen viser at han har virtù både når han som tjuge-åring oppløser bandet for å ta kontrollen, og når han noen år senere griper Occasione og stiller alene på Johan Hammonds kontor i CBS, med en gammel gitar og spiller sine låter.

For Machiavelli er det si guarda al fine som teller. For Springsteen er det også sluttresultatet som teller, derfor vil han beholde kontrollen selv. Springsteen avviste Steves ønskemål. Han beskriver hvordan han og Steve hadde en lang og vanskelig diskusjon som endte med at Steve trakk seg helt ut. Bakgrunnen for Steves ønske om en større rolle skyltes også at Springsteen bevisst spilte ut Steve mot sin andre nære venn, Jon Landau når de arbeidet sammen i studio, fordi det skapte en kreativ spenning som Springsteen selv trengte i sitt arbeid; «*I wanted the tension of two complementarily conflicting points of view. It bred a little intended professional friction in the studio and perhaps some unintended personal friction outside of it, but that was the way I needed it... ..this along with the intentional grey area I kept the band in, created a purgatory I was happy with, but perhaps confused and unsettled some of my bandmates.*» (Springsteen, 2016:320). Gjennom å manipulere sine venner for å oppnå et optimalt resultat i studioet, viser

---

Springsteen at han behersker revens egenskaper og at han kan være hensynsløs når det tjener hans formål.

Springsteen forteller at utmattelsen alltid har vært hans venn og hvordan han driver seg selv og sitt band så langt han klarer hver gang; «*I've driven myself and my band to the limits and over the edge for more than forty years..*» (Springsteen, 2016:186). Han beskriver hvordan han har sparket bandmedlemmer som ikke passet inn i The E-Street Band, og hvordan han ga Jake, Clarence Clemmons nevø, det glatte lag når han ikke stilte nok forberedt til audition for å overta saksofonen etter Clarence død. Machiavelli vil ha ledere som jakter på ære og berømmelse, fordi dersom mennesket stopper opp og mister all streben, så mister vi oss selv (Bjartveit, 2004). Det er grunn til å tro at Machiavelli hadde vært fornøyd med Springsteens streben etter ære og fremgang. I dokumentaren «The Promise» sier Springsteen; «*More than rich, more than famous, more than happy – I wanted to be great*» (The Promise: The making of Darkness on the Edge of Town, 2010).

6.6.3 Springsteen som en syntese mellom to hovedperspektiv

I teoripresentasjonen ble Machiavellis perspektiv presentert som en antitese til Aristoteles harmonimodell. Begge perspektiv har sine styrker og svakheter. Machiavellis perspektiv sikrer mot stagnasjon, mens Aristoteles perspektiv dyrker fellesskapet og prososial adferd. «*Det er i dialektikken mellom ulike perspektiver mennesket finner sin form*», skriver Bjartveit og Eikeset (2011:14), og det er kanskje i en syntese, som ivaretar kvalitetene ved begge perspektiv, at man finner ledere som best tjener fellesskapet. Badaracco viser hvordan en form for dialektikk mellom Aristoteles harmonimodell, Machiavellis konfliktmodell og Nietzsches eksistensialistiske perspektiv, kan foregå i praksis i forbindelse med en beslutning; Machiavellis perspektiv kan lede til at en beslutning blir basert på hva som er mest hensiktsmessig for øyeblikket, for så å oppveies av Aristoteles betoning av ansvaret for eget og andres velvære. Og til sist Nietzsche som spør – hva er din vei? (Badaracco, 1997:82).

Under sitt aller første møte med et europeisk arenapublikum i Dublin, holdt Springsteen sitt show mens en alkoholpåvirket folkemasse stimlet sammen på et lite område foran scenen hvor de sto og svaiet frem og tilbake. I motsetning til i USA, sitter ikke europeisk arenapublik foran scenen på hver sin stol. Han

---

beskriver hvordan det stadig oppstod huller i folkemassen når noen falt på bakken, og skrekken og panikken han følte i de lange sekundene som gikk inntil nærmeste nabo halte dem på beina igjen. Mennesker ble halet over kanten foran scenen for behandling, røde i ansiktet av alkohol og varme. I pausen holdt han rådslag med Jon Landau. Springsteen ville avlyse resten av konserten og hele turnéen i Europa. Dersom de avlyste den utsolgte turneen så ville det bli skuffelse, bråk og svære erstatningskrav, men Springsteen var redd for at mennesker skulle bli alvorlig skadet eller drept på hans konserter. De besluttet å fullføre konserten og utsette beslutningen om turneen til etterpå. Etter pausen roet det seg og neste konsert var annerledes. Dette eksemplet kan sies å illustrere den form for dialektikk som Badaracco beskriver i forbindelse med en beslutning.

Modellen for en syntese mellom Aristoteles harmonimodell og Machiavellis konfliktmodell kan man finne i stoikeren Marcus Aurelius, som balanserer de to hovedperspektivene (forelesning LMM, 2016). Aurelius livssyn var forankret i naturen og hans ideal var å leve i fred og fordragelighet, men han var satt til å lede Romerriket som stadig lå i krig med sine naboer. Aurelius tilbragte store deler av sitt liv i felttog, men trakk seg ofte tilbake for refleksjon og selvransakelse. Springsteen viser at han har virtù. Han vet å gripe Occassione og å posisjonere seg for å ta makt. Samtidig viser han evne til phronesis, avbalansert handling, og han virker for eudaimonia ved å gi en stemme til utsatte grupper og minoriteter i samfunnet. Springsteen oppsummerer The E-Street Band slik; «*We are more than an idea, aesthetic. We are a philosophy, a collective, with a professional code of honor. It is based on the principle that we bring our best, everything we have on this night, to remind you of everything you have, your best. That it's a privilege to exchange smiles, soul and heart directly with the people in front of you. That it's an honor and great fun to join in concert with those whom you've invested so much of yourself in and they in you...*» (Springsteen, 2016:217)

6.6.4 Delkonklusjon U3

Drøftingen av underproblemstilling tre, skulles gi svar på om Springsteen bidrar til fellesskapet, og i så fall, på hvilken måte? Med utgangspunkt i Aristoteles og Machiavelli og i dialektikken mellom de to, har jeg forsøkt å forstå hva som er Springsteens bidrag, og i hvilken grad han tjener fellesskapet. Min forforståelse var at jeg hadde vanskelig for å forstå hvordan han tjener felleskapet. Min analyse

---

ga ny innsikt og en klarere forståelse. Man kan si at han gjennom sine, ofte narrative og politiske tekster, bidrar til fellesskapet. Fortellinger skaper mening og bygger opp om tilhørighet, felles identitet og samhold. Politiske tekster som tar stilling for menneskers like rettigheter, kan sies å støtte opp under et samfunn hvor det er plass for selvrealisering for alle mennesker i et fellesskap. Analysen viste også at Springsteen har virtù, at han tar makt og bruker den som plattform for å drive seg selv og de han omgir seg med mot store prestasjoner. Dette forsterker inntrykket etter analysen av underproblemstilling to, hvor Springsteen fremstår kompromissløs når det kommer til musikken. Dette kan også sies å tjene fellesskapet ved at all streben motvirker stagnasjon og bringer menneskene videre. Min delkonklusjon etter analysen av underproblemstilling tre, er at Springsteen bidrar til fellesskapet gjennom sitt virke.

7 Avsluttende drøftelse og konklusjon

Min forforståelse av Springsteen var todelt. Jeg kjente godt til hans musikk og Springsteen som artist og hadde et inntrykk av ham som dedikert og engasjert. Jeg visste lite om Springsteen som person, men for meg fremstod han som en anstendig person som er «hel ved». Jeg så ikke helt for meg hvordan han bidro til fellesskapet gjennom sitt virke. Gjennom min sirkelvandring har mitt bilde av Springsteen gradvis blitt forandret og mer sammensatt. Samtidig som helt nye og dels uventede sider har kommet frem, er andre sider ved ham blitt bekreftet. Han fremstår mer indrestyrt og mer reflektert enn jeg hadde regnet med og mye mer målbevisst og kompromissløs når det kommer til det som rører hans musikk, inkludert hans musikere og publikum. Analysen har også gjort det tydeligere for meg hvordan han bidrar til fellesskapet. Mitt bilde av ham som «hel ved» er uforandret. Han fremstår autentisk og inderlig.

I analysen utgikk jeg fra Alvesson og Sköldbbergs kombinerte hermeneutiske sirkel. Gjennom prosessen prøvde jeg å alternere mellom del/helhet og forforståelse/forståelse. Jeg benyttet også noen av den ytterste sirkelens ulike «verktøy» i analysen. Å benytte forskjellige hermeneutiske tilnærminger inn mot de ulike underproblemstillingene, hjalp meg å finne nye veier inn i teksten. Dette bidro til forståelsen og ga tolkningen flere dimensjoner. Mine

---

underproblemstillinger ga analysen en retning som traff godt inn mot kjernen i hovedproblemstillingen. Litt etter litt har analysen bragt klarhet og bygget opp under tolkningen.

Gjennom sirkelvandringen har jeg trukket noen delkonklusjoner. Jeg er kommet til at Springsteen er indrestyrt. Han tar valg og handler i samsvar med indre verdier. Han viser at han har virtù og til tider eksempel på selvoverskridelse. Jeg mener at det er grunnlag for å si at han bidrar til fellesskapet med sin musikk ved at fortellingene i hans sanger bygger felles identitet og samhold, og støtter selvrealisering for alle i et fellesskap. Han tar stilling politisk, som igjen bygger fellesskap. Han synes bevisst eget ståsted og sin rolle.

Min analyse skal gi svar på om Springsteen har en kongstanke. Jeg mener at han har det: Springsteen skriver at han, når han var i begynnelsen av tredve-årene, begynte å interessere seg alt mer for det han kaller skjæringspunktet mellom Woody Guthries «This Land is Your Land» og hans egen «The River». Han sier; *«I thought perhaps mapping that territory, the distance between the American dream and American reality, might be my service, one I could provide that would accompany the entertainment and the good times I brought my fans. I hoped it might give roots and mission to our band.»* (Springsteen, 2016:294).

På bakgrunn av min analyse tolker jeg Springsteen dithen at dette er hans kongstanke. «Å gjennom musikken, kartlegge avstanden mellom den amerikanske drømmen og amerikansk virkelighet». Det er en idé som er eksistensielt drevet. Den påkaller handling og den angår fellesskapet. Det er en setning som i mangt og mye oppsummerer Springsteens virke helt fra han var i slutten av tyve-årene og frem til i dag.

8 Litteraturliste

- Alvesson, Mats og Sköldberg, Kaj. 2011. *Tolkning och Reflektion vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. 2. opplag. Lund: Studentlitteratur
- Aristoteles, 2012. *Etikk*. Oversatt av Anfinn Stigen. Gyldendal Norsk Forlag ASA. 3. Utgave, 5. Opplag.
- Badaracco, Joseph L., 1997. *Defining Moments*. Boston Massachusetts. Harvard Business School Press..
- Bjartveit, Steinar. 2004. Innledende essay til Fyrsten av Niccolò Machiavelli, oversatt av Jon Bingen. Trondheim: Aventura Forlag A/S
- Bjartveit, Steinar & Eikset, Kjetil. 2011. *Makt og Verdighet, perspektiver på ledelse*. Oslo Capellen Damm. 3. opplag
- Bjartveit, Steinar, Eikeset, Kjetil og Kjærstad, Trond. 2012. *Roma Victrix*. Bergen: Fagbokforlaget
- Bjartveit, S. & Kjærstad, T. 1996: *Kaos og Kosmos*. Oslo: Kalle forlag.: s.153-174
- Conger, Jay A. & Kanungo, Rabindra N. 1998. *Charismatic Leadership in Organizations*. Thousand Oaks, California: SAGE Publications, Inc.
- Eriksen, Trond Berg 1999. Forord til Aristoteles *Den Nikomakiske etikk* oversatt av Øyvind Rabbås og Anfinn Stigen. Bokklubben Dagens Bøker.
- Goffee, R & G. Jones. 2015. *Why should anyone be lead by you?* Boston Massachusetts. Harvard Business Review Press.
- Grennes, Tor. 2013. *Hvordan kan du vite om noe er sant?* Oslo: Cappelen Damm akademisk

-
- Grønmo, Sigmund. 2004. *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforlaget
- Ibsen, Henrik. 2011. *Kongs-ennene*. Oslo: Transit AS
- Kierkegaard, Søren. 1994. *Avsluttende uvitenskapelig etterskrift til De filosofiske smuler*. Oslo: Pax forlag
- Kittang, Atle. 2002. *Ibsens heroisme : Frå Brand til når vi døde vågner*. Gyldendal. Pegasus-serien.
- Kjeldsen, Jens E.. 2015. *Retorikk i vår tid*. 5. opplag. Oslo. Spartacus Forlag AS
- Krogh, Thomas. 2003. *Historie, forståelse og fortolkning*. Oslo. Gyldendal, Norsk Forlag AS. 4. utgave.
- Machiavelli, Niccolò. 2013, *Fyrsten*. Oversatt og med innledning av Jon Bingen, 6. opplag, Cappelens forlag
- Nietzsche, Friedrich. 2011, *Slik talte Zarathustra*. Oversatt av Bjørn Christian Grønner og med etterord av Jostein Christensen. Spartacus Forlag.
- Stigen, Anfinn, 2012. *Innledning til Aristoteles Etikk*. Oversatt av Anfinn Stigen. Gyldendal Norsk Forlag ASA. 3. Utgave, 5. Opplag.
- Steinsholt, Kjetil. 2009. *Lev farlig!*. Bergen: Fagbokforlaget
- Thielst, Peter. 1994. *Livet forstås baklengs – men må leves forlengs*. Oslo. Gyldendal Norsk Forlag.
- Thilest, Peter. 1995. *Søren Kierkegaard og kjærligheten*. Aftenposten. 27. des
- Forelesningsnotater fra masterprogrammet Ledelse; makt og mening (LMM) under studieåret 2016/2017

Kilder:

Springsteen, Bruce. 2016. *Born to Run*. London: Simon & Schuster UK Ltd.

Bruce Springsteen & the E Street Band – Wings for wheels – The making of Born to Run Documentary (2015)

The Promise: The making of Darkness on the Edge of Town (2010)

Tekster og musikk av Bruce Springsteen.